

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

Η Εμπορία Ανθρώπων (Trafficking in persons) ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής της ισχύος στο γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Ευρώπης

Επόπτες:

Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων, Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ελένη Μίχα, Ε.Δ.Ι.Π., Νομική Σχολή, ΕΚΠΑ

Ξανθίππη Δωματιώτη, Δρ Γεωπολιτικής Θεωρίας, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ονοματεπώνυμο: Σοφία Πατσίδη

Αθήνα, 2023

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στον Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, και συγκεκριμένα στο Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών κατά το έτος 2023.

Η ολοκλήρωση αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη των καθηγητών εποπτών, τον ομότιμο καθηγητή κύριο Ι.Θ. Μάζη και ιδιαιτέρως τις κυρίες Ελένη Μίχα Ε.Δ.Ι.Π. Νομικής Σχολής και Ξανθίππη Δωματιώτη Δρ. Γεωπολιτικής Θεωρίας Τμήμα Τουρκικών Σπουδών. Τις ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου, για την υπομονή, την αμέριστη βοήθεια και την εμπιστοσύνη που μου προσέφεραν.

Χρωστάω επίσης ένα μεγάλο ευχαριστώ στην Κα. Γεωργία Κουλούρη, την γραμματέα του Τμήματος Μεταπτυχιακών Σπουδών για την πολύτιμη βοήθεια της.

Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ στην μητέρα, οικογένειά μου και όλες τις φίλιες που με άντεζαν και με στήριζαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

Ακρόνυμα.....	4
Abstract	5
Περίληψη.....	6
Εισαγωγή	7
1. Επισκόπηση Βιβλιογραφίας	12
1.1 Η έννοια της εμπορίας ανθρώπων: Σύντομη ιστορική αναδρομή και ισχύον νομικό πλαίσιο	12
1.2. Το πεδίο εφαρμογής των διεθνών ρυθμίσεων & οι εννοιολογικές διαφορές της εμπορίας ανθρώπων με την παράνομη μετανάστευση	15
1.3. Η εμπορία ανθρώπων και η σχέση της με το οργανωμένο έγκλημα	21
1.4. Παράγοντες αύξησης/επέκτασης του φαινομένου εμπορίας ανθρώπων στην Ανατολική Ευρώπη και οι εξελίξεις των τελευταίων ετών	22
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	24
2.1 Η σημασία της έρευνας και το μεθοδολογικό πλαίσιο της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης.....	24
2.2. Επιστημολογία.....	25
2.3. Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση	27
2.4. Το Γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Ευρώπης	29
2.5. Περιγραφή των σταδίων της έρευνας.....	29
3. ΑΝΑΛΥΣΗ	31
3.1 Η περίπτωση της Ουκρανίας.....	31
3.2. Η περίπτωση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας	35
3.3. Η περίπτωση της Ρουμανίας	38
3.4. Δείκτες Νομικού Περιεχομένου	41
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ	50
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	54

Ακρόνυμα

ECHR European Convention on Human Rights - ΕΣΔΑ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ECHR European Court of Human Rights - ΕΔΔΑ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Council of Europe

EC European Commission

EP European Parliament

CRETA Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings

Council of the Baltic Sea States

OHCHR Office of High Commissioner for Human Rights

OSCE Organization for the Security and Cooperation in Europe

OMCTP Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons

SECI Southeast European Cooperative Initiative

UN United Nations

UNGIFT United Nations Global Initiative to Fight Trafficking

UNHCHR United Nations High Commissioner for Human Rights

UNHCR United Nations High Commissioner for Refugees

UNODC United Nations Office for Drugs and Crime

UNOV United Nations Office at Vienna

UNSD United Nations Statistics Division

Abstract

Trafficking in persons is a transnational phenomenon that has grown in the recent decades. Modern slavery is a terrible crime that includes domestic servitude, forced labor, and sexual exploitation. The present research examines the reports and legal measures against human trafficking adopted by the International and European Organizations. The method of analysis utilized in this thesis is the Geographical Analytical Method of Systematic Geopolitics and International Law. The geographical area of the analyses is Eastern Europe, including Ukraine, Moldova and Romania, which have displayed high-level policy attempts to tackle the issue.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) Γεωπολιτικής Ανάλυσης, Γεωστρατηγικής Σύνθεσης και Σπουδών Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας, με τίτλο: Η Εμπορία Ανθρώπων (Trafficking in persons¹) (General Assembly Resolution, 2000) ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής της ισχύος στο γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Ευρώπης. Πρόκειται για την εφαρμογή της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης και τον διεπιστημονικό συνδυασμό Γεωπολιτικής και Διεθνούς Δικαίου. Αναλύονται οι γεωπολιτικές προεκτάσεις των Διεθνών Συμβάσεων επί του θέματος, στον γεωπολιτικό πυλώνα της Πολιτικής.

---

¹ General Assembly resolution 55/25 , 15 November 2000

Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

Article 3, (b) states that: "The consent of a victim of trafficking in persons to the intended exploitation set forth in subparagraph (a) of this article shall be irrelevant where any of the means set forth in subparagraph (a) have been used." Article 3, (c) states that: "The recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of a child for the purpose of exploitation shall be considered trafficking in persons even if this does not involve any of the means set forth in subparagraph (a)."

Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, την Καταστολή και την Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, Ιδίως Γυναίκων και Παιδιών, που συμπληρώνει την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Υπερεθνικού Εγκλήματος.

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να αναλύσουμε την ανακατανομή ισχύος που παρουσιάζεται στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης, λόγω της Εμπορίας Ανθρώπων (Trafficking in persons). Σύμφωνα με μελέτες και τα στατιστικά δεδομένα της τελευταίας 10ετίας, παρουσιάζεται αυξητική τάση του φαινομένου που οφείλεται σε διάφορους οικονομικό-κοινωνικούς λόγους.

Η απόφαση για το ποια κράτη θα συμπεριληφθούν στην ερευνά μας, δεν ήταν εύκολη υπόθεση, η ύπαρξη μεγάλου όγκου δεδομένων και ακαδημαϊκών μελετών για το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων στην περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης, αφορά κυρίως πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές μελέτες, όμως δεν υπάρχουν έρευνες με γεωπολιτική προσέγγιση. Η έρευνα αφορά τρία κράτη που συνορεύουν μεταξύ τους, έχουν ένα «κοινό» ιστορικό παρελθόν και τα ποσοστά εμπορίας είναι ιδιαίτερος ψηλά. Συνεπώς, η ανάλυση μας θα διεξαχθεί σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο που τον ορίζουμε εξ αρχής για λόγους ορθότητας και διευκόλυνσης του ερευνητικού πεδίου. Σύμφωνα με τα δεδομένα του ΟΗΕ, τα κράτη που ορίζονται ως κράτη της Ανατολικής Ευρώπης² είναι 23 (States, Regional groups of Member, χ.χ.), εμείς θα επικεντρωθούμε σε τρία από αυτά, την Ουκρανία, την Δημοκρατία της Μολδαβίας και την Ρουμανία. Οι χώρες αυτές αποτελούν κομβικά σημεία για την εμπορία ανθρώπων.

Η Εμπορία Ανθρώπων αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς, αποτελεί μια διεθνής πρόκληση σε πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα. Παραθέτοντας τις γεωπολιτικές προεκτάσεις του φαινομένου θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε την ανακατανομή ισχύος στην περιοχή ενδιαφέροντος. Τα ζητήματα της γεωπολιτικής επί του θέματος είναι περίπλοκα, καθώς θα επιχειρήσουμε να εξάγουμε δείκτες νομικού περιεχομένου, θα παρουσιάσουμε το νομικό μέρος με την ερμηνεία των εκάστοτε διεθνών αποφάσεων, σχετικών ρυθμίσεων και νομολογιών που υπάρχουν, στοχεύοντας στη χρήση μιας ποιοτικής μεθοδολογικής ανάλυσης. Η *διαμεθοδολογική πραγματικότητα* (Μάζης Ι. Θ., 2012, σσ. 62-63) όπως χαρακτηριστικά αποκαλείται, ασχολείται με ζητήματα ερευνών συνδυάζοντας ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους ανάλυσης. Επιχειρώντας να συνδέσουμε την συστημική γεωπολιτική ανάλυση (Μάζης Ι. Θ., 2012) με την νομική ανάλυση, και την

---

² Σχετικός χάρτης του γεωπολιτικού συμπλόκου βρίσκεται στο παράρτημα χαρτών, χάρτης Νο 1, η παραγωγή χαρτών έγινε με την χρήση εργαλείων του γεωγραφικού συστήματος πληροφοριών (GIS).

εξαγωγή αποτελεσμάτων που θα υποδείξουν την ανακατανομή ισχύος σε ορισμένο γεωπολιτικό σύμπλοκο, με χρήση ποιοτικών δεδομένων (Μάζης Ι. Θ., 2012, σ. 401), όπως διεθνείς Συμβάσεις.

Το γεωπολιτικό σύμπλοκο αποτελείται από χώρες πρώην μέλη της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών περίπτωση Ουκρανίας και Δημοκρατίας της Μολδαβίας, πλην της Ρουμανίας που αποτελεί και επίσημα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1989 αποτελεί χρονιά σταθμός, το σοσιαλιστικό καθεστώς 50 ετών καταρρέει, με το τέλος του Ψυχρού πολέμου που χώριζε την Ευρωπαϊκή ήπειρο σε ανατολικές και δυτικές χώρες (Wolchik & Curry., 2008).

Οι εξελίξεις στη διάρκεια του 1990, με την λήξη του Ψυχρού Πολέμου έθεταν νέες βάσεις για τις διακρατικές σχέσεις στην Ευρώπη (Mearsheimer, 2010, σσ. 728-729). Η πολιτική ισχύος δεν απομακρύνθηκε από την Ευρώπη, η δυναμική της μεταφέρθηκε στις περιφέρειες όπου υπήρχε μεγάλος κίνδυνος συγκρούσεων (Mearsheimer, 2010, σ. 739), προβλέψεις που επαλείφθηκαν με τις στρατιωτικές επεμβάσεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανική επικράτεια το 2014 και 2022, κάτι που θα δούμε σε επόμενη ενότητα.

Με την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, οι νέοι ηγέτες και ο λαός ήλπιζαν ότι η δημοκρατία και ο καπιταλισμός θα βγάλουν ρίζες και θα ανθίσουν. Όλες αυτές οι νέες πολιτείες που είχαν απομονωθεί από την Ευρώπη, προσπάθησαν να εκδιώξουν το πολιτικό κομμουνιστικό σύστημα, όπου οι ελίτ είχε όλα τα προνόμια, και τώρα ο λαός αποκτούσε φωνή και ευθύνες στην κοινωνία. Πολλές από τις χώρες κυρίως της Βαλτικής και της ανατολικής Ευρώπης, έγιναν μέλη των Ευρωπαϊκών θεσμών όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η διαφθορά σε επίπεδο θεσμών ήταν σημαντική, φέρνοντας στην επιφάνεια πολλά προβλήματα. Η ανακατανομή των δημόσιων πόρων, καθώς και η ιδιωτικοποίηση σε πολλούς τομείς, γεφύρωσαν τη διαφορά μεταξύ πλουσίων και φτωχών, με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού αυτών των χωρών να μείνει δυσαρεστημένο με την νέα τάξη των πραγμάτων. Οι μετακομμουνιστικές χώρες της ανατολικής Ευρώπης, ήταν οικονομικά ασθενείς σε σχέση με τις δυτικές, και τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας είχαν ως αποτέλεσμα την έναρξη μετακινήσεων για εργασιακούς σκοπούς στην Δύση (Wolchik & Curry., 2008, σσ. 3-4).

Η Ανατολική Ευρώπη συγκαταλέγεται στις κύριες πηγές μετανάστευσης, όπου ο κόσμος ταξιδεύει για την αναζήτηση εργασίας σε άλλα ευρωπαϊκά έθνη. Σύμφωνα με

έρευνες τα τυπικά είδη εμπορίας ανθρώπων στην περιοχή αποτελούν η σεξουαλική εκμετάλλευση καθώς και η καταναγκαστική εργασιακή εκμετάλλευση. Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης πλήττονται περισσότερο από την εμπορία, κυρίως λόγω των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, όπου παρατηρείται μεγάλη μεταναστευτική κινητικότητα προς την Δυτική Ευρώπη, κυρίως από χώρες όπως όπως η Βουλγαρία, Λευκορωσία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Ρωσία και Ουκρανία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Europol (2009) τα παραπάνω κράτη αποτελούν τις σημαντικότερες χώρες προέλευσης εμπορίας ανθρώπων εντός Ευρώπης. Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι τα κυκλώματα εμπορίας εκμεταλλεύονται τις περιορισμένες μεταναστευτικές πολιτικές και την επιθυμία των ανθρώπων να αναζητήσουν καλύτερη διαβίωση (Petrunov, 2014, p. 162).

Το 1990 αποτελεί χρονιά σταθμός και για την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς στις 19 Ιουνίου 1990, υπογράφεται η Συμφωνία του Schengen, που αποσκοπούσε στην κατάργηση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα των χωρών μελών (Schengen Area, n.d.). Η έννοια των συνόρων στην εμπορία ανθρώπων αποτελεί χώρο περιορισμού και διαπραγμάτευσης των θυμάτων, αποτελεί τους διαδρόμους κινητικότητας των κυκλωμάτων (Ayushman, 2022).

Το λεγόμενο «άνοιγμα συνόρων» προσέφερε μεγαλύτερη γεωγραφική εμβέλεια όπου οι παράγοντες του οργανωμένου εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων μπορούσαν να κινούνται και να εξαπλώσουν τις ενέργειές τους. Οι πρόσφατες εκθέσεις της Europol εντοπίζουν επιπλέον παράγοντες που διευρύνουν την εγκληματική ικανότητα και βασίζονται στην τεχνολογική ανάπτυξη. Τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα όπως είναι το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι επικοινωνίες σε πραγματικό χρόνο, τα κρυπτογραφημένα μηνύματα και η αύξηση ανωνυμίας των διακινητών με την μείωση επαφής πρόσωπο με πρόσωπο με τα θύματα, έχουν ανοίξει άλλα πιο σκοτεινά και περίπλοκα για έρευνα μονοπάτια. Η αξιοποίηση της τεχνολογίας αύξησε τις μεθόδους δράσης των διακινητών από τη στρατολόγηση, την διαφήμιση θυμάτων μέχρι και τον εκβιασμό από φωτογραφικό υλικό, ελέγχοντας όλες τις κινήσεις των θυμάτων. Οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης λειτουργούν ως εικονικοί χώροι όπου οι δράστες εντοπίζουν τα υποψήφια θύματα (EUROPOL- Europol Operations Directorate, 2020).

Ο αριθμός των εμπειρικών ερευνών για την γεωγραφία της εμπορίας ανθρώπων είναι σχετικά μικρός, παρά την πρακτική χωροταξική διάσταση και τα οφέλη της γεωγραφικής

προοπτικής του ζητήματος. Μια ποιοτική εργασία μελετά τις διαφορετικές πτυχές της χωρικότητας της εμπορίας ανθρώπων και είναι ισοδύναμη με τις ποσοτικές μελέτες, παρατηρείται η ύπαρξη ερευνών που περιορίζεται σε ακατέργαστους χάρτες και ευρείας κλίμακας αξιολογήσεις των τάσεων ανακατανομής ισχύος. Μια αυστηρώς ποσοτική εργασία είναι ζωτικής σημασίας για καλύτερη κατανόηση των διαθέσιμων πληροφοριών και αποτελεσμάτων (Cockbain, Browsers, & Hutt, 2022). Στην παρούσα έρευνα θα επιχειρήσουμε μια ποιοτική ανάλυση βασισμένη στην επιστήμη της Γεωπολιτικής και του Διεθνούς Δικαίου.

Μέσα από τους γεωπολιτικούς δείκτες νομικού περιεχομένου, στον γεωπολιτικό πυλώνα ισχύος της πολιτικής αναδεικνύεται το διασυνοριακό διεθνές πρόβλημα, που συνεχώς λαμβάνει νέες μορφές με πολιτικές, δικαιοτικές, κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις.

Για τον λόγο αυτό θα αναλυθεί η έννοια Εμπορία Ανθρώπων (Trafficking in persons), όπως αυτή διαμορφώνεται από τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και το Πρόσθετο Πρωτοκόλλο του Παλέρμο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, (General Assembly Resolution, 2000) και τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων σε συνδυασμό με τα εργαλεία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.

Ο θεμέλιος λίθος της μελέτης είναι η Εμπορία Ανθρώπων, πώς ορίζεται και αντιμετωπίζεται σε διεθνές επίπεδο και συγκεκριμένα στο χώρο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα βασικά εργαλεία ανάλυσης είναι η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση και το Διεθνές Δίκαιο.

Θα επικεντρωθούμε στα επιμέρους ζητήματα που συνδέονται με το κυρίως θέμα ανάλυσης, και θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε δικαστικές αποφάσεις που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων. Το ζήτημα της γεωπολιτικής που θα μας απασχολήσει είναι πολυσύνθετο, και όπως άλλωστε σε όλα τα γεωπολιτικά θέματα, υπάρχει επιτακτική ανάγκη κατανόησης διαφόρων επιστημονικών πεδίων (Μάζης Ι. Θ., 2012, σσ. 72-77).

Για τη δημιουργία μιας ορθής γεωπολιτικής ανάλυσης, απαιτείται η διεπιστημονική προσέγγιση της, δηλαδή η χρήση άλλων επιστημονικών κλάδων ή μέσων:

Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι παρακάτω κλάδοι (Δωματιώτη, 2018, σσ. 51-52):

1. Η νομική ανάλυση υπό το πρίσμα της σχέσεως ισχύος-διεθνούς δικαίου ή ισχύος-ισλαμικού δικαίου
2. Η ανάλυση πολιτικού λόγου, με τη χρήση εργαλείων γλωσσολογίας σωμάτων κειμένων
3. Η πληροφορική και συγκεκριμένα ο κλάδος της γεωπληροφορικής
4. Η χαρτογραφία, γεωδαισία και ειδικότερα τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (GIS)
5. Η κλιματολογία
6. Η φωτογραμμετρία/φωτοανάλυση
7. Η γεωλογία-ορυκτολογία-πετρογραφία
8. Η ανθρωπολογία και η κοινωνική ανθρωπολογία
9. Οι πολιτισμικές σπουδές και κοινωνιολογία
10. Η οικονομική επιστήμη
11. Η πολεμολογία

Τα μεθοδολογικά τους εργαλεία σε συνδυασμό με την διεπιστημονική προσέγγιση της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης μπορούν να δημιουργήσουν ένα έγκυρο αποτέλεσμα (Domatioti, 2020, p. 37). Στην παρούσα έρευνα θα μας απασχολήσει η ανάλυση και η ερμηνεία των κυριότερων διεθνών συμβάσεων που έχουν υιοθετηθεί και δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της Εμπορίας Ανθρώπων, τόσο σε διεθνές επίπεδο, όσο σε περιφερειακό επίπεδο.

1. Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

1.1 Η έννοια της εμπορίας ανθρώπων: Σύντομη ιστορική αναδρομή και ισχύον νομικό πλαίσιο

Ο Αγγλοσαξονικός ορισμός του trafficking, που ορίζει την παράνομη διακίνηση αγαθών καθιερώθηκε τον 17^ο αιώνα, από τον 19^ο αιώνα όμως σχετίζεται με τη διακίνηση ανθρώπων που πωλούνται σαν εμπόρευμα (Κυριαζή, 2010, σ. 1).

Το 1904, στο Παρίσι υπογράφηκε η πρώτη Διεθνής Συμφωνία για την *Καταπολέμηση της Εμπορίας Λευκής Σαρκός* (United Nations - Treaty Collection Chapter VII, 1920, p. 83). Στην προκειμένη περίπτωση αφορούσε την διακίνηση γυναικών από την Βρετανία σε «ευρωπαϊκούς» οίκους ανοχής, καθώς και την γενική διακίνηση γυναικών από τα «ευρωπαϊκά» εδάφη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η συμφωνία όμως επικεντρωνόταν στην προστασία των θυμάτων, χωρίς κάποια αναφορά στην τιμωρία των δραστών (Κυριαζή, 2010, pp. 1-2).

Ακολούθησαν επιπλέον Συμβάσεις, που περιλάμβαναν επιπρόσθετες ρυθμίσεις. Το 1910 υιοθετείται η Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Διακίνησης Λευκής Σαρκός, (United Nations Treaty Collection- Chapter VII- Traffic in Persons, 1951, p. 101) όπου για πρώτη φορά γίνεται αναφορά στην τιμωρία των δραστών, συγκεκριμένα με τα άρθρα 1 και 2. Παράλληλα, γίνεται εκτενής αναφορά στους όρους προστασίας των θυμάτων πάσης εθνικότητας (Κυριαζή, 2010, p. 2).

Τα σημεία της Σύμβασης περιορίζονταν σε ορισμένα ζητήματα. Για τον λόγο αυτό ακολουθεί, το 1921 η Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Σωματεμπορίας των Γυναικών και των Παιδιών (United Nations Treaty Collection, 1921). Εν συνεχεία το έτος 1933, έρχεται η υπογραφή της Σύμβασης για την Καταστολή της Διακίνησης Ενηλίκων Γυναικών, όπου γίνεται αναφορά στην διακίνηση γυναικών (United Nations - Treaty Collection, 1933).

Το 1949 υιοθετείται από τον ΟΗΕ η Σύμβαση Καταστολής της Εμπορίας Προσώπων και της Εκμεταλλεύσεως της Πορνείας των Άλλων (United Nations-Human Rights Officer of the High Commissioner, 1949). Συγκεκριμένα: *η Σύμβαση του 1949 αναγνώρισε ρητά την εμπορία ανθρώπων ως παραβίαση του δικαιώματος στην*

αξιοπρέπεια, δεν την προσδιόρισε εννοιολογικά και την αντιμετώπισε ως φαινόμενο παρεπόμενο της πορνείας (Κυριαζή, 2010, σ. 2).

Το 2000 στο Παλέρμο της Σικελίας έχουμε την υπογραφή του πρώτου διεθνούς συμβατικού κειμένου που ρύθμισε την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων όπως την γνωρίζουμε στην σύγχρονη εποχή. Είναι το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών στη Διεθνή Σύμβαση για το Οργανωμένο, Διεθνικό Έγκλημα.

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός περί της εμπορίας ανθρώπων, ορίζεται στο άρθρο 3 (General Assembly Resolution, 2000):

«Εμπορία ανθρώπων συνιστά η στρατολόγηση, μεταφορά, απόκρυψη ή αποδοχή προσώπων, με τη χρήση απειλής, βίας ή άλλων μέσων εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, κατάχρησης εξουσίας, εκμετάλλευσης της ευάλωτης θέσης του θύματος, καθώς και με παροχή ή λήψη αμοιβής, ώστε να επιτευχθεί η συναίνεση προσώπου που έχει εξουσία πάνω σε άλλο, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή παρόμοιες με αυτή πρακτικές ή την αφαίρεση των οργάνων του σώματος³» (Κυριαζή, 2010, p. 3)

Είναι η πρώτη φορά που ο όρος της εμπορίας ανθρώπων, περιλαμβάνει όλες τις σύγχρονες εκδοχές του, όπως η σεξουαλική εκμετάλλευση, η καταναγκαστική εργασία, το εμπόριο οργάνων. Η σεξουαλική εκμετάλλευση συμπεριλαμβάνει την εκμετάλλευση πορνείας γυναικών και παιδιών, κατά κύριο λόγο, καθώς και την πορνογραφία ανηλίκων, και την εμπορία ανηλίκων από κυκλώματα παιδεραστών. Η καταναγκαστική εργασία περιλαμβάνει την εκμετάλλευση της επαιτείας (Κυριαζή, 2010, p. 3).

Όσον αφορά τις σύγχρονες ρυθμίσεις για την εμπορία ανθρώπων που καθιερώνονται από το 2000 μέχρι και σήμερα, έχουμε αντλήσει υλικό των τελευταίων 10 ετών, για

---

³ Επίσημη μετάφραση του ορισμού όπως αναφέρεται στο Πρωτόκολλο: *« Trafficking in persons" shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs»*

την διευκόλυνση της έρευνας. Με την χρήση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης και των εξωδικαστικών μηχανισμών που ορίζει, και των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων των Ανθρώπων.

Η εμπορία ανθρώπων, κυρίως γυναικών και παιδιών, ως όρος καθιερώνεται, το 2000 μέσω του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου για την Πρόληψη, την Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα (General Assembly Resolution, 2000). Όπως αναφέρεται στον ‘Πρακτικό νομικό οδηγό για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων’ (Μίχα, 2015, σ. 7): *ο ορισμός της εμπορίας ανθρώπων δεν υπάρχει, δεδομένου ότι αποτελεί ένα «ιδιώνυμο» έγκλημα, το οποίο μπορεί να τελεστεί με πολλούς τρόπους, όπως με τη στρατολόγηση θυμάτων, τη μεταφορά τους, τη διακίνηση, την υποδοχή, ή/και τη στέγασή τους. Έτσι η διεθνής κοινότητα αποφάσισε να οριοθετήσει το φαινόμενο μέσω της περιγραφής των συστατικών του στοιχείων παραλείποντας να δώσει ορισμούς οι οποίοι θα «έδεναν τα χέρια» των διωκτικών αρχών των κρατών και θα περιόριζαν σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματική εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου.*

Επιπλέον το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού [A/RES54/263](#) αφορά την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, το 2000. Η Σύμβαση αναγνωρίζει τα δικαιώματα του παιδιού, προστατεύοντάς τα από οικονομική εκμετάλλευση και την εκτέλεση εργασίας επιβλαβής για την σωματική, ψυχική, πνευματική υγεία του παιδιού, που θα καθιστούσε αδύνατη την εκπαίδευση και την κοινωνική τους ανάπτυξη. Βασικός στόχος είναι η εξάλειψη της εμπορίας παιδιών, της παιδικής πορνείας και παιδικής πορνογραφίας μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης που προτείνει το Πρωτόκολλο (United Nations- General Assembly- A/RES/54/263, 2000).

Τα παραπάνω αποτελούν δεσμευτικούς κανόνες διεθνούς δικαίου για την εφαρμογή των οποίων συνεισφέρουν σε σημαντικό βαθμό και εξειδικευμένοι διεθνείς οργανισμοί, όπως είναι το Γραφείο για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), δημιουργώντας νομικά πρότυπα για τα κράτη (OSCE-ODIHR, 2018, σσ. 13-14).

Η εμπορία ανθρώπων σχετίζεται με την εκμετάλλευση των θυμάτων, μέσω παροχής εργασιακών ή σεξουαλικών υπηρεσιών. Η φύση του εγκλήματος είναι πολύπλευρη καθώς, από την μια παρουσιάζει σχέσεις εξάρτησης βασιζόμενες σε κοινωνικές,

οικονομικές και γεωγραφικές συνθήκες, ως ένα κοινωνικό εσωτερικό πρόβλημα και από την άλλη αναγνωρίζεται ως ένα διεθνές πολιτικό ζήτημα. Η τέλεση των εγκληματικών ενεργειών γίνεται είτε εντός των συνόρων ενός κράτους, είτε σε μια ευρύτερη περιοχή και αποτελεί ενδοσυνοριακό ή διασυνοριακό φαινόμενο (Μίχα, 2015, σσ. 7-8).

Οι εγκληματικές δραστηριότητες του φαινομένου, δράσεις όπως σεξουαλική εκμετάλλευση, εργασιακή εκμετάλλευση, αγοραπωλησία βρεφών-παιδιών, αφαίρεση ανθρωπίνων οργάνων και ιστών, μεταβάλλονται συνεχώς, και προσαρμόζονται στις εκάστοτε «ανάγκες» της αγοράς (Μίχα, 2015, σ. 8).

Στην εργασία γίνεται λόγος για εμπορία ανθρώπων, χωρίς διακρίσεις, όταν όμως γίνεται λόγος για εμπορία με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, αναφερόμαστε συνήθως σε θύματα γυναικών, καθώς παρατηρείται ως η πιο διαδεδομένη μορφή εμπορίας για τις δυτικές χώρες προορισμού (Ποθουλάκη, 2019, σ. 33).

1.2. Το πεδίο εφαρμογής των διεθνών ρυθμίσεων & οι εννοιολογικές διαφορές της εμπορίας ανθρώπων με την παράνομη μετανάστευση

Το Διεθνές Δίκαιο στηρίζεται στην αρχή της κρατικής κυριαρχίας και της ισότητας των Κρατών. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, ως πολιτικός οργανισμός βασίζεται στις αρχές του Κράτους Δικαίου και στις αξίες Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το σημαντικότερο νομικό κείμενο του Συμβουλίου αποτελεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) (Council of Europe, 2023), μια διεθνής συνθήκη για την προστασία δικαιωμάτων των ανθρώπων στην Ευρώπη και αριθμεί 46 κράτη-μέλη (Council of Europe, 2023).

Με την Σύμβαση συστάθηκε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που στοχεύει στη προστασία ατόμων από τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προσφυγή στο Δικαστήριο έχει, κάθε άτομο, τα δικαιώματα του οποίου έχουν παραβιαστεί βάσει της Σύμβασης και η χώρα του μετέχει στην Σύμβαση (European Court of Human Rights, 2023).

Η ΕΣΔΑ θεσπίστηκε στις 4 Νοεμβρίου 1950 και τέθηκε σε εφαρμογή στις 3 Σεπτεμβρίου 1953. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη με την αρχή της επικουρικότητας,

οφείλουν την διασφάλιση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που ορίζει η Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2023).

Όλα τα συμβαλλόμενα μέρη στην ΕΣΔΑ δεσμεύονται για τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου που αναφέρονται στα κείμενά και τα Πρωτόκολλά της, ενδεικτικά αναφέρονται:

- *Το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2)*
- *Η απαγόρευση της δουλείας και των καταναγκαστικών έργων (άρθρο 4)*
- *Το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια (άρθρο 5)*

Το Δικαίωμα στη χρήση και απονομή δικαιοσύνης- Δικαίωμα για δίκαιη δίκη (άρθρο 6)
(Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 2023, σσ. 6-10)

Η ΕΣΔΑ, αποτελεί ένα διεθνές συμβατικό κείμενο που εγγυάται τα δικαιώματα του ανθρώπου, μέσω ενός σύγχρονου συστήματος προστασίας, το οποίο εμπλουτίζεται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Το εσωτερικό δίκαιο των κρατών, ορίζει τον τρόπο δέσμευσης αυτών, όπως αναφέρει σχετικά ο Εμ. Ρούκουνας στην 3^η έκδοση του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου: *Η σύναψη διεθνούς συνθήκης σημαίνει μια σειρά από διαδικασίες που απολήγουν στην τελική έκφραση της βουλήσεως των κρατών να δεσμευθούν από την συνθήκη. Η σύναψη περιλαμβάνει την διαπραγμάτευση, την επεξεργασία και διατύπωση του κειμένου, την υπογραφή, την επικύρωση ακόμα και την έναρξη της ισχύος της συνθήκης* (Ρούκουνας, 2019, σ. 76).

Οι σημαντικότερες συμβάσεις με τις οποίες θα ασχοληθούμε είναι, αρχικώς η Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο για τη Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων (General Assembly Resolution, 2000). Εν συνέχεια με την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και τους Μηχανισμούς εποπτείας που εφαρμόζονται (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2013).

1.2.1. Το Πρωτόκολλο του Παλέρμo

Το Πρωτόκολλο αποτελεί το πρώτο νομικά δεσμευτικό κείμενο, με διεθνή εμβέλεια, καλύπτοντας όλες τις πτυχές της διακίνησης προσώπων η οποία συντελείται στο πλαίσιο μιας εγκληματικής οργάνωσης με οποιαδήποτε ονομασία και ανεξάρτητα από τους ποικίλους στόχους που αυτή μπορεί να προωθεί (συμμετοχή σε οργανωμένη εγκληματική ομάδα, νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος, διαφθορά ή παρακώλυση της δικαιοσύνης).

Οι στόχοι της Σύμβασης και του Πρωτοκόλλου είναι:

- η ποινικοποίηση συγκεκριμένων συμπεριφορών που εμπίπτουν στην προαναφερθείσα εγκληματική δραστηριότητα, με ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και τα παιδιά.
- η παροχή προστασίας και αρωγής στα θύματα αυτής της δραστηριότητας
- η διεθνής συνεργασία μεταξύ των συμβεβλημένων κρατών μερών.

Το σημαντικότερο επίτευγμα του Πρωτοκόλλου είναι η καθιέρωση του ορισμού της εγκληματικής δραστηριότητας, γνωστής ως εμπορία ανθρώπων και βέβαια ο προσδιορισμός των στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος. Ειδικότερα, τα συστατικά στοιχεία της εμπορίας ανθρώπων σύμφωνα με το Πρωτόκολλο είναι:

- η πράξη: στρατολόγηση (πρόληψη), διακίνηση, μεταφορά, στέγαση, κατακράτηση, υπόθαλψη, παράδοση, παραλαβή προσώπου
- τα μέσα: απειλή ή χρήση βίας, εξαναγκασμός, απάτη, απαγωγή, κατάχρηση εξουσίας, εκμετάλλευση ευπάθειας, παροχή ωφελημάτων, χρηματισμός για τον έλεγχο του θύματος.
- ο σκοπός: για την εκμετάλλευση, περιλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, αναγκαστικής εργασίας, δουλείας ή παρόμοιες πρακτικές για την αφαίρεση ανθρωπίνων οργάνων.

Εντούτοις, η συμβολή της Σύμβασης στην αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων δεν αναλώνεται αποκλειστικά στην οριοθέτηση της εν λόγω εγκληματικής δραστηριότητας. Η πρόσθετη αξία του σχετικού Πρωτοκόλλου έγκειται:

- στο χαρακτηρισμό των διακινούμενων προσώπων ως θύματα και όχι ως εγκληματίες,
- στην καθολική προστασία των θυμάτων ανεξάρτητα από την άσκηση εξαναγκασμού στο πρόσωπό τους,
- στον προσδιορισμό ενός εκτεταμένου καταλόγου με τα μέσα τέλεσης του εγκλήματος, όπως η εκμετάλλευση της ευπάθειας του θύματος,
- στην εξασφάλιση ότι το θύμα δεν θα φέρει το βάρος της απόδειξης για την τέλεση του εγκλήματος σε βάρος του,
- στον καθορισμό του σκοπού εκμετάλλευσης ως το διακριτικό γνώρισμα της εμπορίας ανθρώπων από την διασυνοριακή μετακίνηση προσώπων,
- στην εξασφάλιση ότι η συναίνεση του θύματος δεν έχει βαρύνουσα σημασία για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος.
- στην καθιέρωση της ευθύνης των νομικών προσώπων που εμπλέκονται στη λειτουργία και την δράση εγκληματικών οργανώσεων.
- Στην αναγκαιότητα να αναλάβουν τα κράτη μέρη αλλά και η διεθνής κοινότητα συλλογική δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων δεδομένου ότι το έγκλημα είναι συνισταμένη πολλών παραγόντων, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών.

Στην υποχρέωση των κρατών μερών να υιοθετήσουν μηχανισμούς πρόληψης, προστασίας και δίωξης του εγκλήματος στο εσωτερικό τους δίκαιο σύμφωνα με τις γενικές αρχές που περιγράφει το ίδιο το Πρωτόκολλο (Μίχα, 2015, σσ. 14-16)

1.2.2. Η Σύμβαση για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων υπεγράφη το 2005, και τέθηκε σε ισχύ το 2008. Σκοπός της Σύμβασης είναι η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, η προστασία των θυμάτων και η δίωξη των διακινητών

(Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2013, σ. 2). Η παρούσα Σύμβαση δρα συμπληρωματικά στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο του Παλέρμιο.

Όπως αναφέρει σχετικά η Ε. Μίχα: *το Συμβούλιο της Ευρώπης επικεντρώνεται στην προστασία των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην αποτελεσματική εφαρμογή τους σε ένα ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο όπου επικρατεί η ασφάλεια δικαίου, οι στόχοι που θέτει η εν λόγω Σύμβαση είναι κυρίως η προστασία των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων και η πρόβλεψη μηχανισμών εφαρμογής των ρυθμίσεων της* (Μίχα, 2015, σ. 17).

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης δεσμεύει τα κρατη-μέλη του Συμβουλίου και έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής. Η Σύμβαση σχετίζεται με (Μίχα, 2015, σσ. 18-19):

- *αναγνώριση θυμάτων- εντοπισμός οικογένειας παιδιού*
- *απόρρητο ταυτότητας- προστασία ιδιωτικής ζωής*
- *παροχή περιόδου περίσκεψης*
- *παροχή στέγης και περίθαλψης*
- *παροχή πληροφοριών και δωρεάν νομικής βοήθειας*
- *άδεια διαμονής*
- *προστασία θυμάτων και μαρτύρων*
- *αποζημίωση θυμάτων*
- *διεθνή διακριτική συνεργασία*
- *αυτεπάγγελτη δίωξη*

καθιέρωση βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας για την εκδίκαση του εγκλήματος από τα δικαστήρια των κρατών μερών για τις πράξεις που τελέστηκαν στο έδαφός τους.

Για να ανταποκριθεί στις ανάγκες που προκύπτουν, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, προχώρησε στην ίδρυση ενός ανεξάρτητου μηχανισμού εποπτείας που αποτελείται από 2 όργανα:

- Μια 15μελή επιτροπή που ενεργεί ως μηχανισμός εφαρμογής της Σύμβασης. Η Επιτροπή είναι μία Ομάδα Ανεξαρτήτων Εμπειρογνομόνων (GRETA) (Council of Europe- GRETA, 2022), με 4ετή θητεία, που ασχολείται κυρίως

με την αποστολή ερωτηματολογίων και εκθέσεων, που αποστέλλει και λαμβάνει από τα κράτη-μέρη στη Σύμβαση.

- Την Επιτροπή των Συμβαλλομένων Μερών, που αποτελείται από εκπροσώπους των χωρών, που έχουν προχωρήσει στην επικύρωση της Σύμβασης, και έχουν την δυνατότητα έγκρισης συστάσεων προς τις χώρες που δεν εφαρμόζονται τα προαπαιτούμενα (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2013, σσ. 3-4)

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην εννοιολογική συσχέτιση που παρουσιάζει η διακίνηση εμπορίας ανθρώπων (trafficking in persons) και η λαθραία διακίνηση (smuggling). Μέχρι την δεκαετία του 1990, η εμπορία συσχετιζόταν με την λαθραία διακίνηση- παράνομη μετανάστευση (migrants smuggling). Το 2001 υπεγράφη το Πρωτόκολλο Ενάντια στη Λαθρεμπορία των Μεταναστών μέσω Ξηράς, Αέρα και Θάλασσας, που συμπλήρωνε το Πρωτόκολλο του Παλέρμιο. Συγκεκριμένα, η Λαθραία Διακίνηση Ανθρώπων σχετίζεται με την αποκόμιση χρηματικού ποσού, άμεσα ή έμμεσα, για την παράνομη είσοδο ατόμου σε χώρα της οποίας το άτομο δεν είναι μόνιμος κάτοικος ή πολίτης (Σίσσυ, Παπαντωνίου, & Χρυσομάλλης, 2019, σ. 6).

Στην περίπτωση της εμπορίας ανθρώπων (trafficking) ένα άτομο εξαναγκάζεται, παρά την θέληση του, στη στρατολόγηση και μεταφορά σε άλλη τοποθεσία εντός συνόρων της καταγωγής του ή εκτός. Εκεί βρίσκεται υπό τον έλεγχο ή φύλαξη του δράστη και αναγκάζεται στην επαναλαμβανομένη εκμετάλλευση όπως η παροχή υπηρεσιών εργασίας ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης αλλά και άλλων μορφών εμπορίας (Σίσσυ, Παπαντωνίου, & Χρυσομάλλης, 2019, σ. 6).

Στην λαθραία διακίνηση, το άτομο εκφράζει την βούληση του να μεταναστεύσει, παρέχοντας ταξιδιωτικά έγγραφα και λαμβάνοντας μια στοιχειώδη βοήθεια για το πέρασμα των συνόρων από τους διακινητές και εν συνεχεία αφήνεται στην τύχη του (Σίσσυ, Παπαντωνίου, & Χρυσομάλλης, 2019).

Η εννοιολογική διαφορά τόσο σε νομικό όσο και κοινωνικό επίπεδο, συχνά δεν είναι διακριτή, καθώς και τα δυο φαινόμενα παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά. Η κυριότερη αιτία μετακίνησης των πληθυσμιακών ομάδων από τις χώρες προέλευσης και στις δύο περιπτώσεις είναι φτώχεια, ανεργία, ένοπλες συρράξεις, καθώς και ανεπάρκεια πρόσβασης στην εκπαίδευση και αγορά εργασίας.

Η ζήτηση στις χώρες υποδοχής είναι αυξημένη, περιλαμβάνοντας όλους τους πιθανούς κλάδους απασχόλησης όπως εργοστάσια, αγροτικές μονάδες, οικιακές υπηρεσίες, κυκλώματα διακίνησης ναρκωτικών, επαιτείας και βιομηχανίας του σεξ.

1.3. Η εμπορία ανθρώπων και η σχέση της με το οργανωμένο έγκλημα

Τα τελευταία χρόνια γίνεται διεθνής προσπάθεια αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων και του οργανωμένου εγκλήματος, ως ένα ζήτημα άρρηκτα συνδεδεμένο. Και στις δύο περιπτώσεις έχουμε ισχυρό δίκτυο διακλάδωσης στις χώρες προορισμού, καθώς και στις χώρες προέλευσης των θυμάτων. Η δράση και τα μέσα που χρησιμοποιούν έχουν κοινά χαρακτηριστικά, όπως για παράδειγμα η διαφθορά των κρατικών λειτουργών, η πλαστογραφία, ο εκβιασμός προσώπων, ο παράνομη οπλοκατοχή, η διακίνηση ναρκωτικών, χρήση βίας και άλλων παρόμοιων πρακτικών (Συκιώτη, 2003, σ. 89).

Το ποινικό πλαίσιο πρόληψης και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και του οργανωμένου εγκλήματος, ορίζεται τόσο από τον ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, όσο και την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα μαζί με τα *Συμπληρωματικά της Πρωτόκολλα της Σύμβασης, όπως το Πρωτόκολλο του Παλέρμο 2000*. Συγκεκριμένα, τα Πρωτόκολλα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της παράνομης κατασκευής και διακίνησης όπλων και πυρομαχικών (Κυριαζή, 2010, σσ. 27-28).

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος εφαρμόζει όλα τα αποτελεσματικά εργαλεία και το απαραίτητο νομικό πλαίσιο για διεθνείς συνεργασίες για καταπολέμηση εγκληματικών δραστηριοτήτων όπως το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, διαφθοράς, παράνομη διακίνηση προσώπων και άλλων αδικημάτων (United Nations- Office on Drugs and Crime, 2004).

Το οργανωμένο έγκλημα είναι κομμάτι περίπλοκης εγκληματικότητας, με δίκτυα καλά οργανωμένα, συμπεριλαμβάνοντας πολλούς δρώντες εθνικού και υπερεθνικού χαρακτήρα. Είναι κυκλώματα που διαχειρίζονται τεράστιες οικονομίες και κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων, δυσκολεύοντας το έργο των αρχών. Η καλύτερη αντιμετώπιση

του ζητήματος μπορεί να επιτευχθεί με την πλήρη συνεργασία των εμπλεκόμενων μελών (Συκιώτη, 2003, σ. 89).

Στο σημείο αυτό βλέπουμε τους δεσμούς της εμπορίας, με το οργανωμένο έγκλημα και την λαθρομετανάστευση, αλλά και πώς περιπλέκονται οι δεσμοί και οι μέθοδοι δράσης. Η ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και η στενή συνεργασία των τοπικών, διεθνών και Ευρωπαϊκών αρχών είναι σημαντική για την πρόληψη και αντιμετώπιση του ζητήματος.

1.4. Παράγοντες αύξησης/επέκτασης του φαινομένου εμπορίας ανθρώπων στην Ανατολική Ευρώπη και οι εξελίξεις των τελευταίων ετών

Αρχικά, είναι σημαντικό να παραθέσουμε κάποια συγκεκριμένα στοιχεία που παρήχθησαν μέσα από την μελέτη διαφόρων πηγών, που συνοπτικά παρουσιάζουν τους βασικούς παράγοντες της ανάπτυξης της εμπορίας ανθρώπων. Η οικονομία των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών στο «ευρωπαϊκό έδαφος», που οδηγεί σε πενιχρές μηνιαίες αποδοχές, όπου και όταν υπάρχουν εξαρτημένες εργασιακές σχέσεις, αποτελεί ένα κρίκο μιας ατέλειωτης αλυσίδας γεγονότων, που με την σειρά τους γεννούν άλλα ζητήματα. Τα παραπάνω οδηγούν σε κοινωνικά ζητήματα, όπου η κοινωνική ανισότητα, αναπαράγει έμφυλες διακρίσεις κατά των γυναικών σε εργασιακό και κοινωνικό επίπεδο. Η εμπορευματοποίηση και η εκμετάλλευση ευάλωτων ομάδων οδηγεί στην εκμετάλλευση και στην εξαπάτηση των θυμάτων (Συκιώτη, 2003, σσ. 102-103).

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας, που αναδείχθηκε από τις ακαδημαϊκές μελέτες, δείχνει ότι οι κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις που οδηγούν σε εσωτερικές διαταραχές και ένοπλες συρράξεις, αυξάνουν την τάση θυματοποίησης των ευαίσθητων ομάδων, όπως παιδιά και γυναίκες. Τα φαινόμενα που καταγράφηκαν την τελευταία 20ετία σχετίζονται κυρίως με το Κοσσυφοπέδιο και τα ισχυρά δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος και εμπορίας ανθρώπων που αναπτύχθηκαν εκεί, με την παρουσία και των εμπλοκή των ειρηνευτικών δυνάμεων (Friman & Reich, 2007, σ. 2).

Παρά την πρόοδο που καταγράφεται, η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σοβαρή απειλή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με θύματα κυρίως γυναίκες και παιδιά. Η πανδημία της Covid 19 δημιούργησε πρόσφορο έδαφος στους διακινητές, οι δράσεις των οποίων

διευκολύνθηκαν με τις κοινωνικές ανισότητες, την ευάλωτη οικονομική και κοινωνική κατάσταση των ανθρώπων που προκλήθηκε την περίοδο εκείνη. Επιπλέον παρατηρήθηκαν αλλαγές μεθόδων στρατολόγησης και εκμετάλλευσης θυμάτων μέσω διαδικτύου, δυσχεραίνοντας το έργο των αρμόδιων αρχών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Ανακοίνωση Επιτροπής, 2021, σ. 2).

Τα παραπάνω παρουσιάζουν το φαινόμενο μέσα από το οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο. Ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει τον γεωπολιτικό παράγοντα του φαινομένου με την χρήση των εργαλείων της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης και του Διεθνούς Δικαίου.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η ανάλυση των υποσυστημάτων του γεωπολιτικού συμπλόκου, παρουσιάζει ενδιαφέροντα στοιχεία ως προς:

- Το εύρος του ζητήματος
- Τα νομοθετικά μέτρα διεθνούς χαρακτήρα που λαμβάνονται για την καταπολέμηση του φαινομένου
- Τα διεθνή κείμενα όπως διεθνείς συμβάσεις, πρωτόκολλα και η εφαρμογή αυτών
- Το νομοθετικό πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και ο ρόλος της GRETA.

Στα επόμενα κεφάλαια θα παραθέσουμε το νομοθετικό πλαίσιο των χωρών των υποσυστημικών δρώντων, το εθνικό σχέδιο δράσης που υιοθετούν οι κυβερνήσεις των χωρών. Θα αναλύσουμε τις εκθέσεις και συστάσεις της Ομάδας Ανεξαρτήτων Εμπειρογνομόνων (GRETA) και μερικές δικαστικές αποφάσεις του (ΕΔΔΑ) που σχετίζονται με ζητήματα της εμπορίας. Όλα αυτά αφού πρώτα παρουσιάσουμε τα μεθοδολογικά εργαλεία που ακολουθήσαμε στην παρούσα.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2.1 Η σημασία της έρευνας και το μεθοδολογικό πλαίσιο της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης

Η Ουκρανία μαζί με την Ρουμανία και την Δημοκρατία της Μολδαβίας, αποτελούν χώρες διέλευσης των κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Η Ουκρανία αποτελούσε μέχρι προσφάτως μια ουδέτερη ζώνη-τείχος που διαχώριζε τα κράτη μέλη τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και τις χώρες μέλη του ΝΑΤΟ από την Ρωσική Ομοσπονδία. Οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών, με την στρατιωτική επέμβαση της Ρωσικής Ομοσπονδίας στα εδάφη της Ουκρανίας, φέρνει στην επιφάνεια νέες διεθνείς εξελίξεις, επηρεάζοντας πολλούς τομείς της παγκόσμιας οικονομίας, τους ενεργειακούς φορείς, καθώς και τις πολιτικό-κοινωνικές εξελίξεις. Η ανθρωπιστική κρίση που έχει δημιουργηθεί στην περιοχή, εξελίσσεται ραγδαία στην εμπορία ανθρώπων, με βασικά θύματα τις γυναίκες και τα παιδιά (Sen, 2022).

Στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με την μεθοδολογία της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης, και την ανάδειξη της σχέσης αυτής με το διεθνές δίκαιο. Μέσα από τους γεωπολιτικούς δείκτες νομικού περιεχομένου, στον γεωπολιτικό πυλώνα ισχύος της πολιτικής αναδεικνύεται το διασυνοριακό διεθνές πρόβλημα, που συνεχώς λαμβάνει νέες μορφές με πολιτικές, δικαϊκές, κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις.

Συνεπώς, Η μελέτη συμβάλλει στην διατύπωση και κριτική προσέγγιση της ανακατανομής ισχύος που επιφέρει η Εμπορία των Ανθρώπων στο γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Ευρώπης και συγκεκριμένα στον γεωπολιτικό πυλώνα ισχύος της πολιτικής. Οι δείκτες τους οποίους θα αναλύσουμε είναι δείκτες νομικού περιεχομένου, η μέθοδος που θα ακολουθηθεί είναι η νομική ανάλυση των σημαντικότερων κειμένων, χωρίς την παραγωγή ποσοτικών δεδομένων.

Από τα παραπάνω προκύπτουν ορισμένα ερευνητικά ερωτήματα, στα οποία ευελπιστώ να δοθούν απαντήσεις.

1. Πώς αντιμετωπίζεται το φαινόμενο της Εμπορίας Ανθρώπων βάσει διεθνών ρυθμίσεων και συγκεκριμένα στο επίπεδο του Συμβουλίου της Ευρώπης;

2. Ποια εργαλεία εφαρμόζονται και η αποτελεσματικότητα αυτών στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται στη εν λόγω έρευνα είναι η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση. Η επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών γίνεται μέσω νομικής ανάλυσης.

Στην συστημική γεωπολιτική ανάλυση ο ερευνητής (Δωματιώτη, 2018, σσ. 82-83):

1. Μελετά εις βάθος το θέμα που έχει επιλέξει προς ανάλυση μέσα από τρία επίπεδα συστημάτων (Σύστημα/ Σύμπλοκο, Υποσύστημα και Υπερσύστημα).
2. Έχει την δυνατότητα να εντοπίσει επιμέρους θέματα που ενυπάρχουν στην ανάλυση.
3. Δύναται να ερμηνεύσει τις σχετικές αποφάσεις που έχουν ληφθεί επί του θέματος, στην συγκεκριμένη περίπτωση νομικές αποφάσεις.
4. Ενσωματώνει αναλυτικά το «γεωστρατηγικό παίγνιο» στο πλαίσιο του Υποσυστήματος.
5. Αποκτά την συνολική εικόνα του Διεθνούς Συστήματος και των Πόλων Διεθνούς Ισχύος, στο πλαίσιο του Υπερσυστήματος

Ένας επιπλέον λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε η συστημική γεωπολιτική ανάλυσης για την μελέτη, είναι ότι παραμερίζει την υποκειμενική και βερμπαλιστική παρουσίαση του φαινομένου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Καθηγητής της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, Ι.Θ. Μάζης: *«Η σύγχρονη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση ασχολείται με την μελέτη, καταγραφή και πρόβλεψη των ανακατανομών της ισχύος και καταλήγει πάντοτε στην δημιουργία αντιστοίχου υποδείγματος τάσεων. Διαγιγνώσκει, λοιπόν, τις αναπτυσσόμενες τάσεις και προβλέπει την δυναμική τους στο χώρο και στον –ιστορικώς-ομοιογενή χρόνο»* (Μάζης Ι. Θ., 2012, σ. 354).

2.2. Επιστημολογία

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει η παρουσίαση της θεωρίας, της μεθοδολογικής προσέγγισης της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.

Σκοπίμως η ανάλυση θα ξεκινήσει με τον ορισμό που αποδίδεται στην έννοια της Επιστημολογίας, *«ως η φιλοσοφική μάθηση, που έχει σαν θέμα την παρακολούθηση και*

περιγραφή της ιστορικής ανάπτυξης των επιστημών και την έρευνα θεμελιωτικών αρχών τους. Επίσης, η διδασκαλία για τις δυνατότητες, τις προϋποθέσεις και μεθόδους των και για την διαίρεση των» (Ντόκα, σ. 74).

Είναι σημαντικός ο διαχωρισμός του ρεαλισμού και της κλασσικής γεωπολιτικής, και τα δυο μοντέλα είναι χρήσιμα στην θεωρία των διεθνών σχέσεων, η αντίθεση στις υποθέσεις και τα δεδομένα μειώνουν την αξία τους όταν μελετώνται από κοινού, οι ερμηνείες τους οφείλουν να εφαρμόζονται χωριστά, καθώς μπορεί να συγχέονται. Η γεωπολιτική βασίζεται στην τοποθεσία των κρατών, των περιφερειών και των πόρων, είναι σημαντική η τοποθέτηση σε συγκεκριμένο γεωγραφικό περιβάλλον. (Kelly, 2019, pp. 42-44).

Η νεορεαλιστική προσέγγιση της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και η ανάλυση της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, αποτελούν δυο ξεχωριστούς επιστημονικούς κλάδους, που αναπτύσσονται παράλληλα, παρουσιάζοντας συγκλίσεις και αποκλίσεις, -κοινό σημείο τους είναι η περιγραφική τους ανάλυση (Μάζης, Τρούλης, & Δωματιώτη, 2019, σ. 25). Το σημαντικότερο σημείο απόκλισης αποτελεί το γεγονός ότι η συστημική ανάλυση εστιάζει στη γεωγραφική ανάλυση του χώρου, του λεγόμενου συμπλόκου. Από την άλλη η νεορεαλιστική προσέγγιση, στην αφαιρετική θεωρητική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων, εστιάζει στον ιστορικό χρόνο και σε παρελθοντικές μελέτες (Μάζης, Τρούλης, & Δωματιώτη, 2019, σ. 97).

Ο Kaplan, προτείνει 2 βασικά στοιχεία: *την αναγκαιότητα, τα ιστορικά στοιχεία που συγκεντρώνονται σε μια μελέτη να ακολουθούν μια ειδική διαδικασία ποσοτικοποίησης, μέσω της υποδείξεως, μιας θετικής ευρετικής. Και η ανάλυση που θα γίνει να βασίζεται σε εμπειρικά δεδομένα και την συστημικότητα* (Μάζης Ι. Θ., 2012, σσ. 57-58).

Ο Καθηγητής Ι.Θ. Μάζης, αποδέχεται τα παραπάνω, και στο έργο του περί συστημικής γεωπολιτικής αναφέρει σχετικά, *«την προσπάθεια της ερευνητικής πορείας της αναλύσεως των διεθνών σχέσεων, να προσεγγίσουν μεθοδολογικώς τις Θετικές Επιστήμες»* (Μάζης Ι. Θ., 2012, σ. 56).

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο κάνει την εμφάνιση της μια γένια θεωρητικών επιστημόνων, που προσεγγίζουν την μελέτη των διεθνών σχέσεων με μεθόδους των φυσικών επιστημών. Εισάγοντας στην ανάλυση την συστημικότητα και την εμπειρική παρατήρηση (Ferguson & Mansbach, 2009, p. 62).

2.3. Η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

Ο ερευνητικός κλάδος της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης που προτείνει ο Ι. Θ. Μάζης, ασχολείται με ποσοτικά και ποιοτικά ζητήματα και ακολουθεί το νεοθετικιστικό πλαίσιο, όπου η χρήση των θετικών επιστημών, όπως τα μαθηματικά και η στατιστική ανάλυση, εξάγουν «προβλέψεις», τις οποίες ο ερευνητής δύναται είτε να διαψεύσει, είτε να επαληθεύσει, οδηγούμενος σε τεκμηριωμένα αποτελέσματα (Μάζης Ι. Θ., 2012, pp. 62-70).

Η Επιστήμη, στο θετικιστικό πλαίσιο αποτελεί σύστημα έρευνας και παραγωγής γνώσεως το οποίο θεωρείται έγκυρο όταν θεμελιούνται επί εμπειρικών, παρατηρούμενων και μετρήσιμων δεδομένων ώστε (Μάζης Ι. Θ., 2012, p. 87):

1. να δύναται να διατυπώνει Υποθέσεις (προκείμενες)
2. να δημιουργεί εξηγησιακούς μηχανισμούς, και δι' αυτών

να συγκροτεί Θεωρία, η οποία να αποτελεί γενικευμένη προέκταση επιστημονικών αληθειών και δεδομένων και η οποία να έχει ως βασικό χαρακτηριστικό την ικανότητα πρόβλεψης.

Ο επιστημονικός χώρος της γεωπολιτικής που ασχολείται με την μελέτη των διεθνών σχέσεων, πραγματοποιεί τις έρευνες μέσα σε ένα «διεπιστημονικό περιβάλλον», όπου διασταυρώνονται διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι για την εξαγωγή αποτελεσμάτων (Μάζης Ι. Θ., 2012, p. 72).

Η επιστήμη της γεωγραφίας ασχολείται με τους Φυσικούς χώρους και τους χώρους της ανθρώπινης κοινωνίας, τους λεγόμενους Ανθρωποχώρους. Οι χώροι αυτοί αποτελούν τους λεγόμενους Πρωτογενείς (αιτια-κούς) υποδομικούς χώρους και τους Δευτερογενείς (αιτια-τικούς) υπερδομικούς χώρους, όπως είναι ο Οικονομικός και Πολιτικός χώρος. Ακολουθούν οι Τριτογενείς και οι Συνθετικοί χώροι με τους αντίστοιχους κλάδους (Μάζης Ι. Θ., 2002, σσ. 30-37).

Η Οικονομική Γεωγραφία είναι ένας επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με (Μάζης Ι. Θ., 2002, p. 43):

1. την ανθρώπινη οικονομική δραστηριότητα και επέμβαση στο Γεωγραφικό Χώρο.
2. τη δημιουργία και εξέλιξη των επί μέρους οικονομικών χώρων στην επιφάνεια του πλανήτη

τις μεταξύ τους αντιδράσεις και συσχετισμούς.

Με βάση τα παραπάνω οδηγούμαστε στον ακριβή ορισμό της γεωπολιτικής επιστήμης που αναφέρει ότι: « η γεωπολιτική ανάλυση ενός γεωγραφικού συστήματος ανισορρόπου κατανομής ισχύος καλείται η γεωγραφική εκείνη μέθοδος, η οποία μελετά, περιγράφει και προβλέπει τις συμπεριφορές και τις επιπτώσεις των σχέσεων των αντιτιθέμενων και διακριτών διεθνών πολιτικών δράσεων ανακατανομής ισχύος και των ιδεολογικών μεταφυσικών που τις καλύπτουν στο πλαίσιο των γεωγραφικών ζωνών που οι πολιτικές αυτές εφαρμόζονται» (Μάζης Ι. Θ., 2002, p. 40).

«Η Γεωπολιτική, μελετά 4 πτυχές ασκήσεως επιρροής της ισχύος των εθνικοκρατικών οντοτήτων ή άλλης μορφής διεθνών δρώντων (Νέων Πόλων Διεθνούς Ισχύος – ΝΕ.ΠΟ.Δ.Ι.). Την αμυντική, την οικονομική, την πολιτικής και την πολιτισμική» (Μάζης Ι. Θ., 2002, p. 38). Στην παρούσα μελέτη θα ασχοληθούμε με τον πυλώνα της πολιτικής.

Οι νεότερες επιστημονικές προσεγγίσεις, που έφεραν το νέο επιστημονικό ρεύμα, ασκώντας κριτική στον ορισμό της επιστήμης και της θεωρίας, αντιπροσωπεύονται από τα έργα των Thomas S. Kuhn, Sir Karl Popper και Imre Lakatos (Μάζης Ι. Θ., 2002). Εξετάστηκαν οι έννοιες του «Παραδείγματος», «των ερευνητικών προγραμμάτων» και οι μεθοδολογίες που πρέπει να ακολουθούνται για την απόδοση τεκμηριωμένων αποτελεσμάτων (Γκίβαλος, 2005, σσ. 260, 293).

Περί το 1966 ο Imre Lakatos ανέπτυξε την «μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας των προγραμμάτων», απαντώντας σε δυο κεντρικά ερωτήματα της φιλοσοφίας των επιστημών, το πρώτο ερώτημα ήταν « η οριοθέτηση» τι διακρίνει την επιστήμη από τη μη επιστήμη, και το δεύτερο ερώτημα σχετιζόταν με τον ορθολογισμό της επιστημονικής αλλαγής. Υιοθετώντας την εξής αλληλουχία θεωριών «η αλληλουχία θεωριών κ όχι μια δεδομένη θεωρία αξιολογείται ως επιστήμη η ψευδοεπιστήμη», μια τέτοια αλληλουχία θεωριών αποτελεί το «ερευνητικό πρόγραμμα» (Elman & Elman, 2003, p. 380).

Η συστημική γεωπολιτική ανάλυση παρουσιάζει την ίδια δομή με το επιστημονικό πρόγραμμα που εισήγαγε ο Lakatos. Τα εκάστοτε ερευνητικά προγράμματα της γεωπολιτικής έχουν στον σκληρό πυρήνα τους δυο αξιωματικές παραδοχές:

1. *Ότι όλα τα χαρακτηριστικά των υπό-χώρων του γεωγραφικού συμπλόκου είναι μετρήσιμα εκ των μετρήσιμων αποτελεσμάτων τα οποία παράγουν.*
2. *Ότι το διεθνές περιβάλλον, το οποίο προσδιορίζεται από τους διεθνείς δρώντες που βρίσκονται μέσα σε αυτό, χαρακτηρίζονται από μια κοινή συστημική σχέση μεταξύ τους (Μάζης Ι. Θ., 2012, σ. 90).*

2.4. Το Γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Ευρώπης

Ο γεωπολιτικός παράγων είναι «η Εμπορία Ανθρώπων», και πως επηρεάζει την κατανομή ισχύος στην ευρύτερη περιοχή. Στο γεωπολιτικό σύμπλοκο/ σύστημα της Ανατολικής Ευρώπης, ορίζονται ως υποσύστημα, τα εξής κράτη η Ουκρανία, η Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Ρουμανία. Οι υπερσυστημικοί δρώντες ορίζονται τα κράτη μέλη του Συμβούλιο της Ευρώπης. Οι γεωπολιτικοί πυλώνες ισχύος μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα, αποτελούν την αφετηρία της διεπιστημονικής μας σύνθεσης (Δωματιώτη, 2018, σ. 52).

Η ανακατανομή της ισχύος που συμβαίνει στην περιοχή, αποτυπώνεται σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής, της πολιτικής και της οικονομίας. Ο γεωπολιτικός πυλώνας ισχύος στον οποίο θα γίνει η ανάλυση είναι ο πυλώνας της πολιτικής, που αναλύεται σε δείκτες νομικού περιεχομένου με ποιοτικά χαρακτηριστικά λειτουργίας (Μάζης Ι. Θ., 2012, σσ. 400-401). Συνεπώς, η έρευνα εστιάζει στην ανακατανομή ισχύος που επιφέρει η εμπορία ανθρώπων εντός του γεωπολιτικού πυλώνα της πολιτικής.

2.5. Περιγραφή των σταδίων της έρευνας

Τα στάδια τα οποία ακολουθεί η παρούσα έρευνα είναι τα εξής:

1. Η επισκόπηση βιβλιογραφίας, όπου παρουσιάζεται το θέμα και οι σχετικές ακαδημαϊκές μελέτες που έχουν γίνει - εάν έχουν γίνει. Γίνεται αναφορά στο

βασικό θεωρητικό πλαίσιο που θα ακολουθήσει, ενώ στο ίδιο κεφάλαιο παρατίθενται τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που σχετίζονται με το θέμα.

2. Η ανάλυση της μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, και η παρουσίαση των επιστημονικών εργαλείων και θεωριών.
3. Η νομική ανάλυση των ζητημάτων στην Ανατολική Ευρώπη, ως μέρος της συστημικής γεωπολιτικής ανάλυσης.
4. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την εν λόγω ανάλυση.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ

Στα στοιχεία που συλλέξαμε από τις Εκθέσεις αξιολόγησης των κυβερνήσεων της Ουκρανίας, Δημοκρατίας της Μολδαβίας και Ρουμανίας, θα αντλήσουμε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές που εφαρμόζονται για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Θα παραθέσουμε όλους τους μηχανισμούς αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων που εφαρμόζονται εντός των χωρών, τις δεσμεύσεις και τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις στις οποίες έχουν προχωρήσει τα κράτη.

3.1 Η περίπτωση της Ουκρανίας

Η Ουκρανία με πληθυσμό που υπολογίζεται περίπου στα (43.306.477⁴) για το έτος 2022 (The World Factbook, 2023), αποτελεί την μεγαλύτερη σε έκταση χώρα της Ανατολικής Ευρώπης, συνορεύει βορειοανατολικά με την Ρωσική Ομοσπονδία, με την Λευκορωσία στο βόρειο τμήμα, στα δυτικά με την Πολωνία, Σλοβακία και την Ουγγαρία, νοτιοδυτικά με την Ρουμανία και την Μολδαβία. Ο νότιος τομέας της χώρας βρέχεται από την Μαύρη θάλασσα (Δίκτυο, σ. 167).

Η προσάρτηση της Κριμαίας από το 2014, με την στρατιωτική εισβολή και τις ένοπλες συγκρούσεις στις ανατολικές περιοχές της Ουκρανίας, ήταν αποτέλεσμα της Ρωσικής στρατηγικής. Στόχος όχι μόνο η εδαφική παραβίαση συνόρων αλλά και περιορισμός της κυριαρχίας της Ουκρανίας (Wolczuk & Dragneva, 2022). Η στρατηγική της Ρωσικής Ομοσπονδία, απέκτησε εν τέλει νομική υπόσταση με την υπογραφή της Σύμβασης του Μινσκ το 2015⁵. (Document Retrieval, 2014) Η αλλαγή των ακτογραμμών δεν ήταν αρκετή και από το Φεβρουάριο του 2022 έχουμε την δεύτερη και πιο αιματηρή στρατιωτική εισβολή στο έδαφος της Ουκρανίας (Wolczuk & Dragneva, 2022).

Η Ουκρανία υπέγραψε τον Νοέμβριο του 2005 και επικύρωσε το 2010 την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης και την έναρξη των εργασιών με τον μηχανισμό της

---

⁴ Δεδομένα από το επίσημο ιστότοπο της CIA.

⁵ Το σχετικό έγγραφο βρίσκεται στον ιστότοπο:

https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/UA_150212_MinskAgreement_en.pdf

GRETA- την ειδική Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, έναρξη της ισχύς της από τον Μάρτιο του 2011 (Council of Europe- Action against Trafficking in Human Beings- Ukraine, 2023). Οι εκθέσεις της Ομάδας είναι 2, καθώς οι εξελίξεις, προσάρτηση της Αυτόνομης Δημοκρατίας της Κριμαίας (2014) και την κατάληψη ορισμένων ανατολικών περιοχών της Ουκρανικής επικράτειας, από την Ρωσική Ομοσπονδία, αλλά και οι εξελίξεις του 2022, επιδείνωσαν την ήδη υπάρχουσα κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι εργασίες έχουν επιβραδύνει προσωρινά.

Στα στοιχεία που συλλέξαμε από τις 2 Εκθέσεις αξιολόγησης της κυβέρνησης της Ουκρανίας, θα αντλήσουμε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στο τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας. Τα τελευταία δεδομένα δείχνουν ότι οι κύριοι προορισμοί θυμάτων εμπορίας ανθρώπων αποτελούν την Ρωσική Ομοσπονδία, Πολωνία, Τουρκία, Γερμανία, Ισραήλ, Ελλάδα και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα⁶ (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020, p. 11). Πριν την κλιμάκωση της σύγκρουσης το 2022, η Ουκρανία αποτελούσε σημαντική πηγή εμπορίας ανθρώπων. Μεταξύ 2017 και 2021, θύματα είχαν εντοπιστεί σε 40 χώρες Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης, Ανατολικής Ευρώπης και Μέσης Ανατολής (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022, σ. 56).

Η Ουκρανία έχει λάβει ορισμένα σημαντικά μέτρα για την ανάπτυξη του νομικού και θεσμικού πλαισίου καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Το νομικό πλαίσιο εξελίσσεται με τα χρόνια με το πρίσμα των διεθνών δεσμεύσεων της χώρας.

Έχοντας εξετάσει τη 2^η έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης από τη Ουκρανία, που υιοθετήθηκε από την GRETA, κατά την διάρκεια της 2^{ης} συνεδρίασης (9-13 Ιουλίου 2018), χαιρέτησε την πρόοδο που σημειώθηκε από τον πρώτο γύρω της αξιολόγησης στους εξής τομείς:

– Την περαιτέρω ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της σύστασης εξειδικευμένων αστυνομικών μονάδων καθώς και ειδικών εισαγγελέων που ερευνούν υποθέσεις εμπορίας.

---

⁶ Σχετικός χάρτης ροών στο παράρτημα χαρτών, χάρτης Νο 2, η παραγωγή χαρτών έγινε με την χρήση εργαλείων του γεωγραφικού συστήματος πληροφοριών (GIS)

– Τις προσπάθειες παροχής εκπαίδευση κατά της εμπορίας.

– Τα μέτρα που λαμβάνονται στον τομέα της πρόληψης της εμπορία ανθρώπων μέσω ευαισθητοποίησης στο ευρύ κοινωνικό πλαίσιο ((GRETA- Group of Experts on Actions Against Trafficking in Human Beings- GRETA(2018)20, 2018).

Με τις συστάσεις της Επιτροπής, η Κυβέρνηση της Ουκρανίας, όρισε το Υπουργείο Κοινωνικής Πολιτικής της Ουκρανίας, ως τον εθνικό συντονιστή για την καταπολέμηση της εμπορίας, υλοποιώντας μια σειρά από δραστηριότητες με στόχο την ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού για την καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Το Υπουργείο Κοινωνική Πολιτικής σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη, Συμβούλιο των Χωρών της Βαλτικής Θάλασσας και διάφορες ΜΚΟ, παρουσίασε μια σειρά από ειδικά εργαστήρια και ενημερωτικές ημερίδες για την καταπολέμηση της εμπορίας (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020, σ. 3).

Το 2019⁷, 185 άτομα, αναγνωρίστηκαν επισήμως ως θύματα εμπορίας ανθρώπων, 53 γυναίκες, 119 άνδρες και 13 παιδιά. Η εμπορία των Ουκρανών πολιτών εντός συνόρων αποτελούσε το (35%) και εκτός συνόρων το(65%) (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020, σ. 10). Την περίοδο μεταξύ 2012 και 2019, το αρμόδιο Υπουργείου εκτιμά ότι συνολικά 878 άτομα είχαν πέσει θύματα εμπορίας ανθρώπων, από τους οποίους οι 871 ήταν Ουκρανοί πολίτες και 7 ξένοι υπήκοοι. Οι ομάδες θυμάτων αποτελούνταν από 340 γυναίκες, 451 άνδρες και 87 παιδιά, οι κυριότερες μορφές εμπορίας αποτελούσαν την εργασιακή εκμετάλλευση 457 υποθέσεις, σεξουαλικής εκμετάλλευση με 224 εμπλεκόμενα θύματα, 57 θύματα επαιτείας, 10 θύματα αφαίρεση οργάνων και άλλων ειδών εκμετάλλευσης.) (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020, σσ. 3-4).

Στον τομέα των μηχανισμών που εφαρμόζει η κυβέρνηση για βοήθεια και την στήριξη των θυμάτων, έχει αναπτύξει ένα δίκτυο ιδρυμάτων και δομών που ασχολούνται

---

⁷ Όλα τα στοιχεία που ακολουθούν, αποτελούν επίσημα στοιχεία από τις Εκθέσεις της GRETA

αποκλειστικά με την αρωγή προς τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, ειδικότερα από 01.01.2020 στην Ουκρανία λειτουργούσαν:

- 604 κέντρα κοινωνικών υπηρεσιών για οικογένειες, νέους και παιδιά
- 21 κέντρα κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, τα οποία παρέχουν προσωρινή στέγαση στα θύματα
- 12 κέντρα ιατρικής και κοινωνικής αποκατάστασης
- 16 κοινωνικά κέντρα για την μητέρα και το παιδί
- 142 ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές στήριξης (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020, σσ. 4-5)

Νομοθετικό πλαίσιο

Τα προανακριτικά όργανα της εθνικής αστυνομίας της χώρας, κατέγραψαν 306 ποινικά αδικήματα βάσει του άρθρου 149, του ποινικού κώδικα της Ουκρανίας (291 ακροάσεις πραγματοποιήθηκαν το 2018). Την περίοδο 2012-2019, συνολικά 1.572 ποινικές διαδικασίες καταγράφηκαν βάσει του άρθρου 149 του Ποινικού Κώδικα. (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020, σ. 4).

Η έναρξη των ειδικών ρυθμίσεων του Ποινικού Κώδικα, που εφαρμόστηκαν στην χώρα ανάγεται στο μακρινό 1998, όπου εισάγονται τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα για την εμπορία ανθρώπων, με το άρθρο 124-1, η επιβολή τιμωρίας για εμπορία γυναικών και την εκμετάλλευση στην βιομηχανία του σεξ, καθώς και οποιαδήποτε άλλης μορφής εκμετάλλευσης ανηλίκων και αφαίρεσης ανθρωπίνων οργάνων.

Το 2001 το άρθρο 124-1 του Ποινικού Κώδικα, αντικαθίσταται από το άρθρο 149 «Εμπορία ανθρώπων και άλλες παράνομες συμφωνίες σχετικά με την διακίνηση ενός ανθρώπου- ορίζει την εμπορία ως αγοραπωλησία ή άλλου είδους διακίνηση επί πληρωμή ενός ατόμου, συμπεριλαμβανομένης της νόμιμης ή παράνομης μεταφοράς του κατά μήκος των ουκρανικών συνόρων, με ή χωρίς την θέλησή του, που αποσκοπεί στην περαιτέρω πώληση ή μεταφορά επί πληρωμή του ατόμου σε άλλο άτομο με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, πορνογραφία, ανάμειξη σε εγκληματικές δραστηριότητες, υιοθεσία για

εμπορικούς σκοπούς, χρήση σε ένοπλες συρράξεις ή εκμετάλλευση της εργασίας» (Δίκτυο, σσ. 173-174).

Το άρθρο 149 του Ποινικού Κώδικα της Ουκρανίας απαγορεύει όλες τις μορφές εμπορίας ανθρώπων, με ποινή κάθειρξης από 3 μέχρι 5 έτη. Στις 6 Σεπτεμβρίου του 2018, η νομική τροπολογία του άρθρου 149 του Ποινικού Κώδικα υιοθετήθηκε από το Κοινοβούλιο της Ουκρανίας, επιβεβαιώνοντας την πλήρη συμμόρφωση με το Πρωτόκολλο του Παλέρμιο και άλλων διεθνών νομοθεσιών (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020).

Σύμφωνα με άρθρο 14 του Ουκρανικού νόμου, για καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων, το άτομο που υποβάλει αίτηση με την ιδιότητα θύματος εμπορίας, την περίοδο αναμονής της απόφασης, δικαιούται προσωπική ασφάλεια, δωρεάν παροχή πληροφοριών για τα δικαιώματα και τις δυνατότητες που έχει, σε γλώσσα που μπορούν να κατανοήσει, ιατρική, ψυχολογική και νομική βοήθεια ανεξαρτήτως τόπου παραμονής, και προσωρινή στέγαση σε ειδικές εγκαταστάσεις μαζί με άλλα θύματα (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07, 2020).

3.2. Η περίπτωση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας

Η Δημοκρατία της Μολδαβίας με πληθυσμό που υπολογίζεται περίπου στα (3,287,326⁸) (The World Factbook, 2023) αποτελεί πρώην μέλος της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών και, συνορεύει με την Ουκρανία και την Ρουμανία.

Η Μολδαβία υπέγραψε τον Μάιο του 2005 και επικύρωσε το 2006 την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης και την έναρξη των εργασιών με τον μηχανισμό της GRETA- την ειδική Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, έναρξη ισχύς από τον Φεβρουάριο του 2008. Το σύνολο των Εκθέσεων της Ομάδας είναι 3, για την ανάλυση των δεδομένων κάναμε χρήση των αναφορών από τον 2 και 3

---

⁸ Δεδομένα από το επίσημο ιστότοπο της CIA.

γύρο συνομιλιών, που αποτελούν τις πιο σύγχρονες πηγές (Council of Europe- Action against Trafficking in Human Beings- Republic of Moldova, 2023).

Τα αποτελέσματα της 2^{ης} έκθεσης έδειξαν ότι έχουν γίνει αναφορές από διάφορες ΜΚΟ για την χώρα συμπεριλαμβανομένης της περιοχής της Υπερδνειστερίας, ότι παρατηρούνται ελλείψεις στην οργάνωση και στις υπηρεσίες των αρμόδιων αρχών που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της εμπορίας. Την περίοδο 2015-2018 λειτουργούν 7 κέντρα περίθαλψης, τα τελευταία χρόνια παρουσιάζονται ελλείψεις ειδικών υπηρεσιών, αφού πρακτικά τα ειδικά κέντρα υποστήριξης θυμάτων βασίζονται στην οικονομική ενίσχυση ξένων οργανώσεων λόγω οικονομικής δυσκολίας των κρατικών φορέων. Στην χώρα λειτουργούν 37 ειδικά κέντρα ψυχικής και κοινωνικής αποκατάστασης (Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2017)19, 2017, σ. 3).

Τον Μάιο του 2018 η κυβέρνηση ενέκρινε την Εθνική Στρατηγική για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (2018-2023), καθώς και το Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση αυτού, την περίοδο 2018-2020. Επιπλέον ενισχύθηκαν οι διαδικασίες της εθνικής συντονιστικής μονάδας.

Ο 3^{ος} γύρος αξιολόγησης της Σύμβασης, σχετίζεται με την πρόσβαση των θυμάτων στην δικαιοσύνη, την λεπτομερή ανάλυση της εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης, θεσπίζοντας σχετικές διαδικασίες.

Η Δημοκρατία της Μολδαβίας παραμένει κατά κύριο λόγο χώρα προέλευσης θυμάτων εμπορίας, με κύριες χώρες προορισμού την Ρωσική Ομοσπονδία, χώρες της ΕΕ και Τουρκία⁹. Την περίοδο 2015-2019¹⁰, το ποσοστό της τάξης (26%) των θυμάτων εμπορίας σχετίζεται με την εκμετάλλευση εντός συνόρων της χώρας. Τα δεδομένα του 2019 έδειξαν ότι το ποσοστό (66%) όλων των ταυτοποιημένων θυμάτων σχετίζεται με την εργασιακή εκμετάλλευση, και το (25%) των σχετίζεται με σεξουαλική εκμετάλλευση (GRETA- Evaluation Report of Republic of Moldova - GRETA(2020)11, 2020, σσ. 3-8).

Την περίοδο 2015-2018, οι αρμόδιες αρχές ερεύνησαν συνολικά 694 υποθέσεις, από τις οποίες 102 υποθέσεις καταργήθηκαν, και 5-10% των υποθέσεων αξιολογήθηκαν

---

⁹ Σχετικός χάρτης ροών στο παράρτημα χαρτών, χάρτης Νο 3

¹⁰ Όλα τα στοιχεία που ακολουθούν, αποτελούν επίσημα στοιχεία από τις Εκθέσεις της GRETA 2^η & 3^η έκθεση αξιολόγησης.

με άλλες ποινές. Συνολικά 190 άτομα καταδικάστηκαν με φυλάκιση από 4 μέχρι 25 χρόνια.

Βάση των κρατικών στατιστικών δεδομένων, το 2018 καταγράφηκαν περιπτώσεις εμπορίας με 365 θύματα, ενώ το 2019, 341 θύματα. Μεταξύ της περιόδου 2015-2019, το (47%) των θυμάτων ήταν γυναίκες, το ποσοστό 21% παιδιά που προωθήθηκαν σε άλλες χώρες (GRETA- Evaluation Report of Republic of Moldova - GRETA(2020)11, 2020).

Συνοψίζοντας όλες τις εκθέσεις βλέπουμε ότι η χώρα παρουσιάζει μερικές βελτιώσεις την ανάπτυξη νέων μηχανισμών καταπολέμησης της εμπορίας, βασικές οικονομικές πηγές στήριξης αποτελούν οι διεθνείς μη κυβερνητικοί οργανισμοί καθώς ο κρατικός προϋπολογισμός είναι ελάχιστος και δεν επαρκεί για την κάλυψη των απαραίτητων ενισχύσεων.

Νομοθετικό Πλαίσιο

Το Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο, μόλις το 2005 υιοθέτησε το Νόμο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων. Στη σύνταξη του Νόμου συμμετείχαν ενεργά μέλη της διεθνούς κοινότητας καθώς και εμπειρογνώμονες του Συμβουλίου της Ευρώπης, χρειάστηκαν 2 χρόνια για την σύνταξη του. Επιπλέον το Κοινοβούλιο της Μολδαβίας καθιέρωσε το άρθρο 165 του Ποινικού Κώδικα της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, το οποίο και ορίζει ποινή φυλάκισης 25 χρόνων. Επιπλέον περιλαμβάνει διατάξεις που ορίζουν τις ποινές για σχετικά εγκλήματα, όπως τον εξαναγκασμό σε εργασία (άρθρο168), την δουλεία και παρόμοιες πρακτικές άρθρο 167 και την παράνομη μεταφορά παιδιών εκτός χώρας άρθρο 207 (Δίκτυο, σσ. 131-132)

Το 2013¹¹ με τον Κοινοβουλευτικό Νόμο άρθρο 270 εισηγήθηκαν τροποποιήσεις νομοθετικών πράξεων περί εμπορίας ανθρώπων. Περαιτέρω το 2016, θεσπίστηκε νόμος αριθμός 137 για την αποκατάσταση θυμάτων. Ο νόμος ορίζει ορισμένες υπηρεσίες υποστήριξης, όπως ψυχολογικές συμβουλευτικές παροχές, δωρεάν νομική συνδρομή και κρατικές αποζημιώσεις, για θύματα εγκληματιών πράξεων, συμπεριλαμβανομένου θυμάτων εμπορίας. Ο κανονισμός για την δημιουργία Ειδικής

---

¹¹ Όλα τα στοιχεία που ακολουθούν, αποτελούν επίσημα στοιχεία από τις Εκθέσεις της GRETA 2^η & 3^η έκθεση αξιολόγησης.

Επιτροπής Κρατικών αποζημιώσεων ορίστηκε με την κυβερνητική απόφαση αριθ. 965, το 2017, ενώ η σύσταση της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε ένα χρόνο αργότερα.

Από τον 2^ο γύρο αξιολόγησης της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων της Δημοκρατίας της Μολδαβίας, η οποία συνέχισε να αναπτύσσει το νομοθετικό πλαίσιο σχετικό με την δράση κατά της εμπορίας. Οι διατάξεις του Ποινικού Κώδικα ποινικοποίησης της εμπορίας ανθρώπων, τροποποιήθηκαν εισάγοντας πρόσθετες μορφές και μέσα εκμετάλλευσής, για την τέλεση των αδικημάτων. Όπως ο νόμος άρθρο 241/2005 για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, τροποποιήθηκε το 2018, και ο νόμος άρθρο 137 για την αποκατάσταση των θυμάτων, ορίζοντας ελάχιστες υπηρεσίες υποστήριξης για τα θύματα, συμπεριλαμβανομένου και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2018.

Τέλος το νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας, εξελίχθηκε, με την εισήγηση νέων μορφών εκμετάλλευσης στο άρθρο 165 του Ποινικού Κώδικα, με το οποίο ποινικοποιείται η Εμπορία Ανθρώπων. Το άρθρο 206 για την εμπορία παιδιών, που τροποποιήθηκε με την εισήγηση νέων μορφών εκμετάλλευση (GRETA-Evaluation Report of Republic of Moldova - GRETA(2020)11, 2020, σ. 9).

3.3. Η περίπτωση της Ρουμανίας

Η Ρουμανία με εκτιμώμενο πληθυσμό (18.519,899) (The World Factbook, 2023), παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, καθώς συνορεύει με την Ουγγαρία, τη Σερβία στα δυτικά, την Ουκρανία και την Μολδαβία στα νοτιοανατολικά και την Βουλγαρία στα νότια. Η γεωγραφική της θέση την κάνει αυτομάτως όχι μόνο τόπο προέλευσης των θυμάτων εμπορίας αλλά και τόπο διέλευσης όλων των τύπων εμπορίας. Με τις εξελίξεις του 1990, η Ρουμανία μπήκε σε μια μακρά περίοδο αστάθειας σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο, που εκτίναξε τις κοινωνικές διαφορές και το επίπεδο φτώχειας (Δίκτυο, σσ. 219-220).

Η Ρουμανία ως χώρα μέλος της ΕΕ, υπέγραψε το 2005 την Σύμβαση της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων, ακολούθησε η επικύρωση το 2006 και η διαδικασία εφαρμογής αυτής από το 2008. (Council of Europe- Action Against Trafficking in Human Beings- Country Monitoring- Romania, 2023) Η πρώτη έκθεση της GRETA συστάθηκε το

2012, αποτέλεσε μια συνδιοργάνωση του τμήματος Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Εθνικής Υπηρεσίας κατά της Εμπορίας Προσώπων της Ρουμανίας, όπου παρουσιάστηκαν οι προκλήσεις και η πρόοδος που είχε σημειωθεί.

Το 2016¹² πραγματοποιήθηκε η 2^η έκθεση προόδου και αξιολόγησης, όπου μεταξύ άλλων επισημάνθηκε το ζήτημα των μειονοτήτων των Ρομά, όπου υπήρξαν πολλές περιπτώσεις όπου τα παιδιά που γεννιούνται στην κοινότητα των Ρομά, δεν καταχωρούνται στα ληξιαρχεία και σε πολλές περιπτώσεις γίνονται θύματα εμπορίας οργάνων. Η κυβέρνηση προσπαθεί με όλα τα νομικά μέσα να εφαρμόσει σχετικές πολιτικές για την μείωση του φαινομένου. Επιπλέον ειδικά χρηματοδοτούμε προγράμματα ενισχύουν την εκπαίδευση των κοινοτήτων αυτών, για να μειώσει των παιδιών που γίνονται θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης και επαιτείας. Το μεγαλύτερο εσωτερικό ζήτημα της εμπορίας περιλαμβάνει πληθυσμιακές ομάδες των Ρομά (GRETA- Evaluation Report of Romania - GRETA(2016)20, 2016, pp. 15-16).

Τέλος το 2021 συστάθηκε η 3^η έκθεση τα στοιχεία της οποίας είναι χρήσιμα για την αποτύπωση της συνολικής εικόνας προόδου της Ρουμανίας στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Τα αποτελέσματα δίνουν όλες τις σημαντικές πληροφορίες σχετικά με το ενισχυμένο Εθνικό Σχέδιο Δράσης, όπου το 2018 εγκαινιάζεται ο σημαντικός μηχανισμός με τον ρόλο του Εθνικού Εισηγητή, που θα καλύπτει όλες τις αξιολογήσεις των δημοσίων υπηρεσιών που εργάζονται για την καταστολή της εμπορίας (CRETA-Evaluation Report of Romania - GRETA(2021)09, 2021).

Ο Εθνικός Οργανισμός κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, που υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, είναι αρμόδιος για τον συντονισμό της εθνικής πολιτικής, έχει δημιουργήσει 15 περιφερειακά γραφεία, με ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό όπως αστυνομικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Τον Μάρτιο του 2018, με κυβερνητική απόφαση υπ' αριθμ. 84/2018 τροποποίησε την υπ' αριθ. 460/2011 για την οργάνωση και λειτουργία του Εθνικού Οργανισμού κατά της Εμπορίας, αλλάζοντας μηχανισμούς λειτουργίας και ορίζοντας τον Εθνικό Εισηγητή, που είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση του έργου των δημοσίων φορέων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (CRETA-Evaluation Report of Romania - GRETA(2021)09, 2021, σ. 9).

---

¹² Όλα τα στοιχεία που ακολουθούν, αποτελούν επίσημα στοιχεία από τις Εκθέσεις της GRETA 2^η & 3^η έκθεση αξιολόγησης.

Τα θύματα που προέρχονται από την Ρουμανία, αποτελούνται κυρίως από γυναίκες σε ποσοστό (74%), και παιδιά (50%) από τα αναγνωρισμένα θύματα. Η βιομηχανία του σεξ, αποτελεί την βασικό είδος εκμετάλλευσης, ακολουθούν ενέργειες επαιτείας και εξαναγκαστικής εργασίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό των θυμάτων μετακινήθηκε στο εσωτερικό της χώρας (384 για το 2019). Τα θύματα που οδηγήθηκαν εκτός συνόρων προορίζονταν κυρίως για την Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία και Ην. Βασίλειο¹³ (CRETA-Evaluation Report of Romania - GRETA(2021)09, 2021, σ. 8).

Νομοθετικό πλαίσιο

Το Εθνικό Νομοθετικό πλαίσιο από το 2001, έθεσε σε ισχύς εθνικές νομοθεσίες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, με τους παρακάτω νόμους που υιοθετήθηκαν όπως:

- *Νόμος 678/2001 σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.*
- *Π.Δ.1216/2001 για την έγκριση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την πρόληψη και αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων.*
- *Νόμος 682/2002 για την προστασία των μαρτύρων.*
- *Νόμος 565/2002 για την επικύρωση της Σύμβασης των Η.Ε. για την καταπολέμηση του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος και τα συνοδευτικά πρωτόκολλα.*
- *Νόμος 39/2003 για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος.*
- *Π.Δ. 299/2003 σχετικά με την έγκριση του Κανονισμού για την εφαρμογή του Νόμου 687/2001.*
- *Νόμος 656/2002 ενάντια στο ζέπλυμα χρήματος (Δίκτυο, σ. 221)*

Η Ρουμανική Κυβέρνηση παρουσιάζει αξιοσημείωτες βελτιώσεις στην πολιτική της κατά της Εμπορίας Ανθρώπων. Το 2020 η τροποποίηση του άρθρου 211 του Ποινικού

---

¹³ Σχετικός χάρτης ροών στο παράρτημα χαρτών, χάρτης Νο 4

Κώδικα, αύξησε την ποινή κατά της εμπορίας παιδιών από 3 σε 5 χρόνια φυλάκισης και μέγιστη ποινή των 10 ετών, επιπλέον πρόσθεσε δυο νέες διατάξεις, σχετικά με το αδίκημα που διαπράχτηκε από «άτομο που ζει με το θύμα» ή από άτομο που «εκμεταλλεύτηκε μίαν ευάλωτη κατάσταση του παιδιού, όπως ψυχική ή σωματική αναπηρία, κατάσταση εξάρτησης ή πνευματικής ανικανότητας». Με την Κυβερνητική Απόφαση 861/2018, εγκρίθηκε μια νέα Εθνική Στρατηγική κατά της εμπορίας ανθρώπων, μαζί με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, για την περίοδο 2018-2020. Οι τομείς της νέας στρατηγικής αφορούν την πρόληψη της εμπορίας, την προστασία, βοήθεια και επανένταξη των θυμάτων εμπορίας, ανάπτυξη διερευνητικών μηχανισμών για την εμπορία ανθρώπων, την αύξηση τις ποιότητας των πληροφοριών από τις αρμόδιες υπηρεσίες καθώς και την βελτίωση της συνεργασίας θεσμών για την καταπολέμηση εμπορίας ανθρώπων και την στήριξη των θυμάτων τόσο στο εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο (CRETA-Evaluation Report of Romania - GRETA(2021)09, 2021, σ. 9).

Το άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα, δεν είχε κάποια τροποποίηση, ισχύουν κανονικά οι κυρώσεις που προβλέπονται για το αδίκημα της εμπορίας, ποινή φυλάκισης από 3 έως 10 χρόνια. Το άρθρο 182 που ορίζει τις μορφές εκμετάλλευσης, επίσης δεν σημείωσε αλλαγές (CRETA-Evaluation Report of Romania - GRETA(2021)09, 2021, σ. 25).

3.4. Δείκτες Νομικού Περιεχομένου

1^{ος} Δείκτης Νομικού περιεχομένου

Η Ομάδα Ανεξαρτήτων Εμπειρογνομόνων (GRETA¹⁴), που συστάθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης για να ενισχύσει τη δράση κατά της εμπορίας ανθρώπων, ιδρύθηκε από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου στις 3 Μαΐου 2005. Τον Φεβρουάριο του 2008 η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ μαζί μια σειρά πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της εμπορίας.

---

¹⁴ Μετάφραση από την αγγλική πρωτότυπη πηγή διαθέσιμη στον επίσημο ιστότοπο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η Σύμβαση έχει ένα ολοκληρωμένο πεδίο δράσης, περιλαμβάνοντας όλες τις μορφές της εμπορίας, είτε πρόκειται για κρατική είτε για διακρατική, οργανωμένου και μη οργανωμένου εγκλήματος, με θύματα γυναίκες, άνδρες και παιδιά.

Οι μορφές της εκμετάλλευσης που καλύπτονται από την παρούσα Σύμβαση είναι η σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία, καθώς και πρακτικές δουλειές και αφαίρεσης οργάνων. Η Σύμβαση ορίζει την εμπορία ανθρώπων ως παράβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά και προσβολή της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας του ανθρώπου. Η Σύμβαση παρέχει την προστασία και στήριξη των θυμάτων εμπορίας, μια περίοδο αποκατάστασης 30 ημέρων, δικαίωμα στην έκδοση άδειας παραμονής και χορήγηση αποζημίωσης στα θύματα. Όλα αυτά θα μπορούσαν να επιτευχθούν μέσω ενός συστήματος παρακολούθησης, με την σύσταση Ομάδας Εμπειρογνομόνων για την Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων που ασχολείται με την εποπτεία και την εφαρμογή των μέτρων στις χώρες που είναι μέλη της Σύμβασης (Council of Europe-Action against Trafficking in Human Beings- About the Convention, 2023)

Οι εκθέσεις της GRETA, 2 για την περίπτωση της Ουκρανίας, 3 για την περίπτωση της Δημοκρατίας της Μολδαβίας και 3 για την περίπτωση της Ρουμανίας, αποτελούν πολύτιμο ποσοτικό και ποιοτικό εργαλείο για την απόδοση του πρώτου δείκτη, καθώς παρουσιάζουν τις νομοθετικές και διοικητικές προόδους των συμβαλλόμενων μελών.

2^{ος} Δείκτης Νομικού περιεχομένου

Οι δικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ενός αυτόνομου δικαστικού συστήματος που εφαρμόζει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, θέτουν την αναγκαιότητα για την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που θεσπίζει η Σύμβαση. Όλα τα κράτη-μέλη στη Σύμβαση οφείλουν να εξετάζουν όλες τις παραβιάσεις των άρθρων της (Gomien, Harris, & Zwaak). Στο πλαίσιο της υποχρέωσης των κρατών για την προστασία θυμάτων εμπορίας ανθρώπων το ΕΔΔΑ έχει εκδώσει δικαστικές αποφάσεις επί αντίστοιχων υποθέσεων από το 2010 μέχρι το 2020.

Περίπτωση 1^ο: *Υπόθεση Rantsev κατά Κύπρου και Ρωσίας (αριθμός αίτησης 25965/04), Ιανουάριος 2010 (Case of Rantsev v. Cyprus and Russia, 2010). Αφορά προσφυγή που κατέθεσε ο πατέρας μιας νεαρής Ρωσίδας που πέθανε κάτω από ύποπτες συνθήκες στην Κύπρο. Η κοπέλα είχε εισέλθει στην Κύπρο με θεώρηση καλλιτέχνιδας σε καμπαρέ. Στην*

κατά φαινόμενα προσπάθεια να δραπετεύσει, σκοτώθηκε πέφτοντας από το μπαλκόνι διαμερίσματος που άνηκε σε γνωστούς του εργοδότη της. Ο πατέρας κατέθεσε σε προσφυγή κατά τόσο Ρωσίας όσο και Κύπρου, υποστηρίζοντας ουσιαστικά ότι οι αρχές δεν διερεύνησαν καταλλήλως τον θάνατο της κόρης του. Το ΕΔΔΑ απεφάνθη για πρώτη φορά ότι η εμπορία ανθρώπων εμπίπτει στο πεδίο του Άρθρου 4 της ΕΣΔΑ. Η Κύπρος διέθετε μεν επαρκές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της εμπορίας, ωστόσο υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 4, καθώς η διοικητική πρακτική βάσει της οποίας οι εργοδότες υποχρεούνταν να παρέχουν οικονομικές εγγυήσεις για τις χορεύτριες του καμπαρέ δεν εξασφάλιζε επαρκή προστασία κατά της εμπορίας και της εκμετάλλευσης. Επίσης, όσον αφορά τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, οι κυπριακές αρχές όφειλαν να γνωρίζουν ότι η κόρη του προσφεύγον διέτρεχε κίνδυνο να πέσει θύμα εμπορίας. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι η αστυνομία δεν έλαβε μέτρα για να προστατέψει την κα, Rantseva από εκμετάλλευση. Τέλος, έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 4 και από τη Ρωσία, δεδομένου ότι οι ρωσικές αρχές δεν διερεύνησαν καταλλήλως τους ισχυρισμούς περί εμπορίας¹⁵ (Handbook on European Law).

Περίπτωση 2^ο: Η υπόθεση C.N και V.V κατά Γαλλίας (αριθμός αίτησης 67724/09) αφορά την προσφυγή δυο αδελφών, στο Μπουρούντι της Αφρικής, που το 1994 έφτασαν στην Γαλλία η πρώτη σε ηλικία 16 ετών και η 2^η σε ηλικία μόλις 10 ετών, έχοντας χάσει τους γονείς, η κηδεμονία τους ανέλαβαν οι θείους τους, ο θείος τους ήταν μέλος του προσωπικού της UNESCO. Οι ενάγουσες ισχυρίστηκαν την αναγκαστική εργασία στο σπίτι των θείων τους για αρκετό χρονικό διάστημα. Το Δικαστήριο έκρινε την αδυναμία της Γαλλίας για εκπλήρωση της υποχρέωσης του Άρθρου 4 της Σύμβασης για την καταπολέμηση της αναγκαστικής εργασίας (Case of C.V. and V. v. France, 2012).

Περίπτωση 3^ο: Η υπόθεση Chowdury και άλλων κατά της Ελλάδας, (αριθμός αίτησης 21884/15) αφορά την προσφυγή κατά της Ελλάδας, για καταπάτηση του άρθρου 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου από 42 εργαζομένους με καταγωγή από το Μπαγκλαντές. Οι προσφεύγοντες μετανάστες διέμεναν στην Ελλάδα, χωρίς άδεια παραμονής, στο διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2012 και Φεβρουαρίου 2013, είχαν προσληφθεί για αγροτικές εργασίες συγκομιδής φράουλας στην Μανωλάδα. Η αρχική συμφωνία ήταν ένα ημερομίσθιο της τάξης 22 ευρώ για επτά ώρες εργασίας, ωστόσο εργάζονταν 12 ώρες την ημέρα κάτω από την επίβλεψη ειδικών φρουρών που

---

¹⁵ Η επίσημη μετάφραση διαθέσιμη στο «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού»

επέβλεπαν τις εργασίες τους. Οι συνθήκες διαβιώσεις τους ήταν χωρίς τις στοιχειώδεις ανθρώπινες υγειονομικές υποδομές και χωρίς καθαρό τρεχούμενο νερό. Τον Φεβρουάριο οι εργαζόμενοι προέβησαν σε απεργιακές κινητοποιήσεις για την μισθοδοσία που δεν είχαν λάβει, τα γεγονότα εξελίχθηκαν σε συμπλοκή των απεργών με τους φρουρούς που οπλοφορούσαν με αποτέλεσμα να ανοίξουν πυρ και να τραυματιστούν μερικοί από τους απεργούς. Η ΕΔΔΑ επισήμανε τον περιορισμό του του άρθρου 4 περί εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής εργασίας (Case of Chowdury and the Others v. Greece, 2017).

Περίπτωση 4^ο: Στην υπόθεση Lacatus κατά Ελβετίας (αριθμός αίτησης 14065/15) Ιανουάριος 2021, το ΕΔΔΑ ενέκρινε ομόφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 8(δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για Δικαιώματα των Ανθρώπων. Το θέμα της υπόθεσης ήταν διαταγή πληρωμής προστίμου στην ενάγουσα, με την ετυμηγορία της επαιτείας σε δημόσιο χώρο στην Γενεύη, με το ποσό 500(CHF) Ελβετικών φράγκων περίπου (464 ευρώ) και κράτηση 5 ημερών για αδυναμία καταβολής του προστίμου. Οι βασικές παρατηρήσεις του Δικαστηρίου ήταν ότι η ενάγουσα ήταν αναλφάβητη και κατάγονταν από εξαιρετικά φτωχή οικογένεια, ήταν άνεργη και δεν λάμβανε κανένα κοινωνικό επίδομα. Η επαιτεία αποτελούσε μοναδικό μέσο επιβιώσεως. Βρισκόμενη σε ευάλωτη κατάσταση η αιτούσα είχε το δικαίωμα έμφυτο στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, να καλύπτοντας τις βασικές τις ανάγκες με την επαιτεία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι ποινή δεν αποσκοπούσε στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και η ποινή που είχε υποβληθεί προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, μειώνοντας κατά αυτόν τον τρόπο την σημασία των δικαιωμάτων που προστατεύονται από το Άρθρο 8 (Case Lacatus v. Switzerland, 2021).

Οι παραπάνω υποθέσεις είναι ένα σημαντικό δείγμα για το ότι η ΕΣΔΑ εφαρμόζει το νομικό μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συνδράμοντας στην αντιμετώπιση της μάστιγας της εμπορίας ανθρώπων που αποτελεί ένα πολύπλοκο διασυνοριακό και εσωτερικό ζήτημα παγκόσμιας κλίμακας. Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ επισημαίνουν στα κράτη την υποχρέωση τους για τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων που προτάσσει η ΕΣΔΑ για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με την διάσπαση της ΕΣΣΔ το 1990 και έπειτα παρατηρείται μια συνεχής προσπάθεια των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, στην ανοικοδόμηση της κοινωνίας και της πολιτικής ασφάλειας για να υπάρξει μια ταχύτατη ανάπτυξη. Το φαινόμενο της Εμπορίας των Ανθρώπων (Trafficking in persons), αποτελεί ένα διασυνοριακό ζήτημα, που επεκτάθηκε έντονα εξαιτίας της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης και της περιφερειοποίησης (Regionalization) των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης. Συγκεκριμένα οδήγησε στην απελευθέρωση της οικονομίας, τις τεχνολογικές καινοτομίες στις μετακινήσεις και την επικοινωνία αυξάνοντας την εργασιακή μετακίνηση (Friman & Reich, 2007, σσ. 1-3).

Η εμπορία ανθρώπων συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα, αποτελεί την σκοτεινή εγκληματικότητα με διεθνή χαρακτήρα και εντάσσεται σε οικονομικά κυκλώματα. Σύμφωνα με την Έκθεση 2020¹⁶, του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα, που έρχεται σε μια περίοδο που η παγκόσμια ταλαιπωρία της πανδημίας της Covid 19, έχει αυξήσει το ποσοστό των ευπαθών ομάδων, ευάλωτων στην εμπορία ανθρώπων. Καθώς για πρώτη φορά, μετά από δεκαετίες αναμένεται αύξηση ακραίας φτώχειας, με την συνεχιζόμενη κρίση της πανδημίας, έχει τεράστιο αντίκτυπο στην κοινωνία και την οικονομία. Η αύξηση ανεργίας, έλλειψη κοινωνικής στήριξης και η οικονομική ύφεση φέρνει αντιμέτωπους, άνδρες, γυναίκες και παιδιά με την μάστιγα της εμπορίας ανθρώπων. Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής επικράτειας έχουν ειδική νομοθεσία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, με ποινικές διώξεις κατά προσώπων, που εφαρμόζονται περίπου από το 2003. Ωστόσο η περίοδος της πανδημίας, μείωσε δραματικά τις έρευνες εντοπισμού θυμάτων και διώξεων κατηγορουμένων (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022, σ. 10).

Αναγνωρισμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων, παρουσιάζουν αυξητική τάση από το 2016 με ποσοστό (1%) και (6%) το 2018, και (10%) για το 2020,σε παγκόσμια κλίμακα. Τα περισσότερα θύματα της διασυνοριακής εμπορίας, εντοπίζονται σε γειτονικές χώρες εντός περιοχής καταγωγής ή σε κοντινές γεωγραφικές αποστάσεις.

---

¹⁶ Τα στοιχεία της Έκθεσης του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα για το 2022, παρέχουν σημαντικά δεδομένα που δείχνουν την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των πολιτικών καταπολέμησης εμπορίας ανθρώπων που εφαρμόζονται στην περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης.

Οι περιφερειακές ροές δείχνουν ότι τα θύματα μετακινούνται από χώρες με χαμηλό εισόδημα σε χώρες με υψηλότερο εισόδημα, επιπλέον τα θύματα μετακινούνται σε γειτονικές χώρες ακόμη και ένα παρουσιάζουν χαμηλό ΑΕΠ (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022, σσ. 38-45).

Στην Ανατολική Ευρώπη η πανδημία συνέβαλε στην περιορισμένη ανίχνευση θυμάτων εμπορίας, για το 2020, με ποσοστό αύξησης της τάξεως του (9%). Το δικαστικό σύστημα επιβραδύνθηκε καθώς πραγματοποιήθηκαν λιγότερες έρευνες και διώξεις. Ο εντοπισμός θυμάτων στην περιοχή παρουσίασε αύξηση για τον εντοπισμό θυμάτων ανδρών σε ποσοστό (63%), ενώ ο εντοπισμός θυμάτων γυναικών και παιδιών μειώθηκε δραματικά (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022, σ. 138).

Βασικοί παράγοντες της ανάπτυξης του φαινομένου στην περιοχή είναι η κοινωνική και εργασιακή ανισότητα, που οδηγεί στην εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος, όπως και οι εσωτερικές αναταραχές. Τέλος οικονομικοί παράγοντες, όπως τα χαμηλά ποσοστά ανάπτυξης, όπου η Ουκρανία, Δημοκρατία της Μολδαβίας και η Ρουμανία αποτελούν τις πιο ανίσχυρες οικονομίες της Ένωσης, παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά προέλευσης θυμάτων εμπορίας (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022, σ. 103).

Η περιοχή εξακολουθεί να καταγράφει υψηλά επίπεδα εγχώριας εμπορίας ανθρώπων και παραμένει πηγή προέλευσης θυμάτων. Η σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί την πιο διαδεδομένη μορφή εμπορίας, περιπτώσεις εργασιακής εκμετάλλευσης καταγράφονται ολοένα και περισσότερο, καθώς έχουν ενισχυθεί οι προσπάθειες ανίχνευσης από τις αρμόδιες αρχές. Η εμπορία με σκοπό την καταναγκαστική εγκληματικότητα αποτελεί την τρίτη κατά σειρά, πιο κοινή μορφή εκμετάλλευσης, τα παιδιά αποτελούν την πιο ευάλωτη ομάδα αυτού του είδους. Παρόλες τις προσπάθειες που γίνονται η ανεπάρκεια στην συλλογή δεδομένων μπορεί να μην αποδώσει την ακριβή εικόνα του φαινομένου στην περιοχή, σε συνδυασμό με τις ελλιπείς προσπάθειες για τον εντοπισμό περιπτώσεων που σχετίζονται με την εργασιακή εκμετάλλευση ή την καταναγκαστική εγκληματικότητα που συνεχίζουν να μην αναφέρονται¹⁷ (United Nations Office on Drugs and Crime, May 2022, σ. 3).

---

¹⁷ Οι πληροφορίες που ακολουθούν προέρχονται από την πιο πρόσφατη Έκθεση του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα - Εκμετάλλευση και κατάχρηση: η κλίμακα και το εύρος της εμπορίας ανθρώπων στην Ανατολική Ευρώπη για το 2022.

Οι περισσότερες υποθέσεις εμπορίας συνεχίζουν να εντοπίζονται από αστυνομικές μονάδες και ειδικές ομάδες μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ). Ακολούθως οι επιπτώσεις της πανδημίας και τα σύγχρονα μέσα στο τομέα των επικοινωνιών δυσχεραίνουν τις εργασίες των αρχών. Επιπλέον οι προκλήσεις που συναντώνται στην προστασία θυμάτων, δείχνουν την ανεπάρκεια συντονιστικών ενεργειών των αρμόδιων εθνικών μηχανισμών. Η ζήτηση υπηρεσιών που προωθούν την σεξουαλική εκμετάλλευση, αποτελεί ένα τομέα που όλες οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης οφείλουν να αντιμετωπίσουν (United Nations Office on Drugs and Crime, May 2022).

Η πρόοδος της δίωξης υποθέσεων εμπορίας είναι σημαντική, καθώς τα τελευταία χρόνια καταγράφηκαν και πολλές επιτυχείς περιπτώσεις αποζημίωσης θυμάτων. Ωστόσο η ανεπάρκεια πρόσβασης και ενημέρωσης για κατάλληλη νομική συνδρομή, αποτελεί βασικό εμπόδιο για τα θύματα, καθώς στις περισσότερες περιπτώσεις παρέχεται νομική βοήθεια από μη-κυβερνητικές οργανώσεις. Οι σχετικές εκθέσεις του μηχανισμού εποπτείας καταγράφουν όλες τους μηχανισμούς που εφαρμόζονται ανά περίπτωση. Τέλος θύματα καταναγκαστικής εγκληματικότητας και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, σε πολλές περιπτώσεις δεν αναγνωρίζονται ως θύματα εμπορίας αλλά ως δράστες διαφορετικών εγκλημάτων (United Nations Office on Drugs and Crime, May 2022).

Η εμπορία ανθρώπων παραμένει ένα από τα σοβαρότερα εγκλήματα και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο, όπως και στην περίπτωση της Ανατολικής Ευρώπης. Έχουν περάσει 22 χρόνια από υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου (του Παλέρμω) των Ηνωμένων Εθνών για την πρόληψη, την καταστολή και την τιμωρία της εμπορίας προσώπων ιδίως γυναικών και παιδιών. Τα κράτη μέρη εξακολουθούν να αγωνίζονται για την μείωση του φαινομένου, προσφέροντας στα θύματα προστασία, και ειδική φροντίδα για την πλήρη ανάκαμψη και την κοινωνική τους ένταξη. Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), λειτουργεί ως θεματοφύλακας του Πρωτοκόλλου του ΟΗΕ. Παρά τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί, είναι απαραίτητο να ενισχυθούν όλες οι προσπάθειες των εμπλεκόμενων φορέων, προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα (United Nations Office on Drugs and Crime, May 2022, σ. 6).

Τα αποτελέσματα της έρευνας απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα, αρχικά στο πως αντιμετωπίζεται το ζήτημα της εμπορίας βάσει των διεθνών ρυθμίσεων του

Συμβουλίου της Ευρώπης που αποτελούν δεσμευτικούς παράγοντες για τα κράτη μέλη. Δεύτερον, πως το υπό εξέταση γεωπολιτικό σύμπλοκο όπου ανήκουν τα κράτη της Ουκρανίας, Δημοκρατία της Μολδαβίας και Ρουμανία, εφαρμόζει στο μέγιστο όλους τους απαραίτητους μηχανισμούς για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Τα εργαλεία που εφαρμόζονται προέρχονται από τους μηχανισμούς ελέγχου, αξιολόγησης και αντιμετώπισης του φαινομένου, από την μια πλευρά, τον Ειδικό Μηχανισμό Εμπειρογνομώνων – GRETA και τις εκθέσεις αξιολόγησης και ελέγχου των υποχρεώσεων των κρατών, και από την άλλη το ΕΔΔΑ και το έργο του στην απονομή δικαιοσύνης προς τα θύματα και την καταδίκη των κρατών για την αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους όπως αυτές προκύπτουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

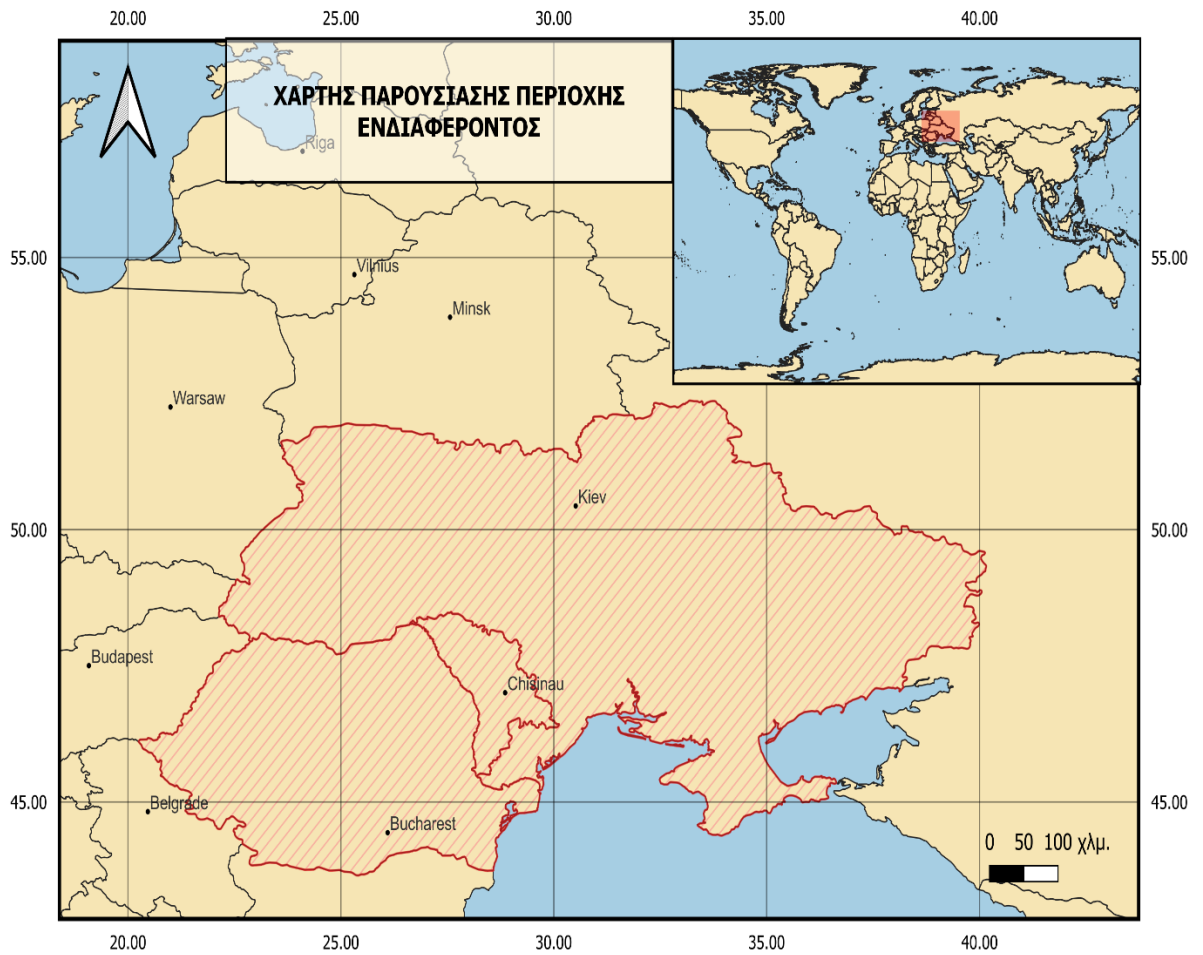
Από την αρχή της μελέτης δείξαμε ότι η Εμπορία Ανθρώπων (Trafficking in persons) αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που συνδέεται με διαφορετικά πεδία λειτουργίας του Διεθνούς Δικαίου, όπως είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ρύθμιση της μετανάστευσης, οι εργασιακές σχέσεις και η μάχη κατά του οργανωμένου εγκλήματος. Σκοπός της έρευνας ήταν να αναδειχθεί η διεπιστημονική φύση της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης και του Διεθνούς Δικαίου. Τα αποτελέσματα μιας ανάλογης έρευνας οδηγούν στην παραγωγή δεικτών νομικού περιεχομένου και μια ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων, μέσω των οποίων δίνεται μία διαφορετική επιστημονική προσέγγιση στο ζήτημα της εμπορίας ανθρώπων. Η έρευνα παρουσίασε τον γεωπολιτικό χώρο ανάλυσης, την ανακατανομή ισχύος που επιφέρει το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων, αλλά και τους σημαντικότερους νομοθετικούς μηχανισμούς που δημιουργήθηκαν για την καταπολέμηση του φαινομένου.

Συνοψίζοντας το θέμα της μελέτης καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα ότι η συστημική γεωπολιτική ανάλυση αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για την ανάλυση των Διεθνών Σχέσεων πέραν των κλασικών μελετών της Πολιτικής Επιστήμης. Η διεπιστημονική προσέγγιση που εφαρμόζεται με μεθοδολογικό εργαλείο του Διεθνούς Δικαίου βοήθησε στην αποτύπωση του διεθνούς ζητήματος όπως αυτό της εμπορίας ανθρώπων. Παραθέτοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία αναλύσαμε το πεδίο εφαρμογής των διεθνών ρυθμίσεων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων, εστιάζοντας στον τρόπο αντιμετώπισης του ζητήματος από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Πρωταρχικός στόχος του Συμβουλίου είναι η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που

επιτυγχάνεται μέσα από την δομή και την λειτουργία του. Το έργο της ΕΣΔΑ, του ΕΔΔΑ και της Ομάδας Ανεξαρτήτων Εμπειρογνομόνων (GRETA) αποτυπώνει τον τρόπο διαχείρισης του ζητήματος της εμπορίας ανθρώπων, μέσα από νομοθετήματα, δικαστικές αποφάσεις και διοικητικές ρυθμίσεις με τις οποίες οφείλουν να συμμορφώνονται όλα τα μέρη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

ΠΑΤΣΙΔΗ ΣΟΦΙΑ 2023

1. Χάρτης απεικόνισης του Γεωπολιτικού Συμπλόκου

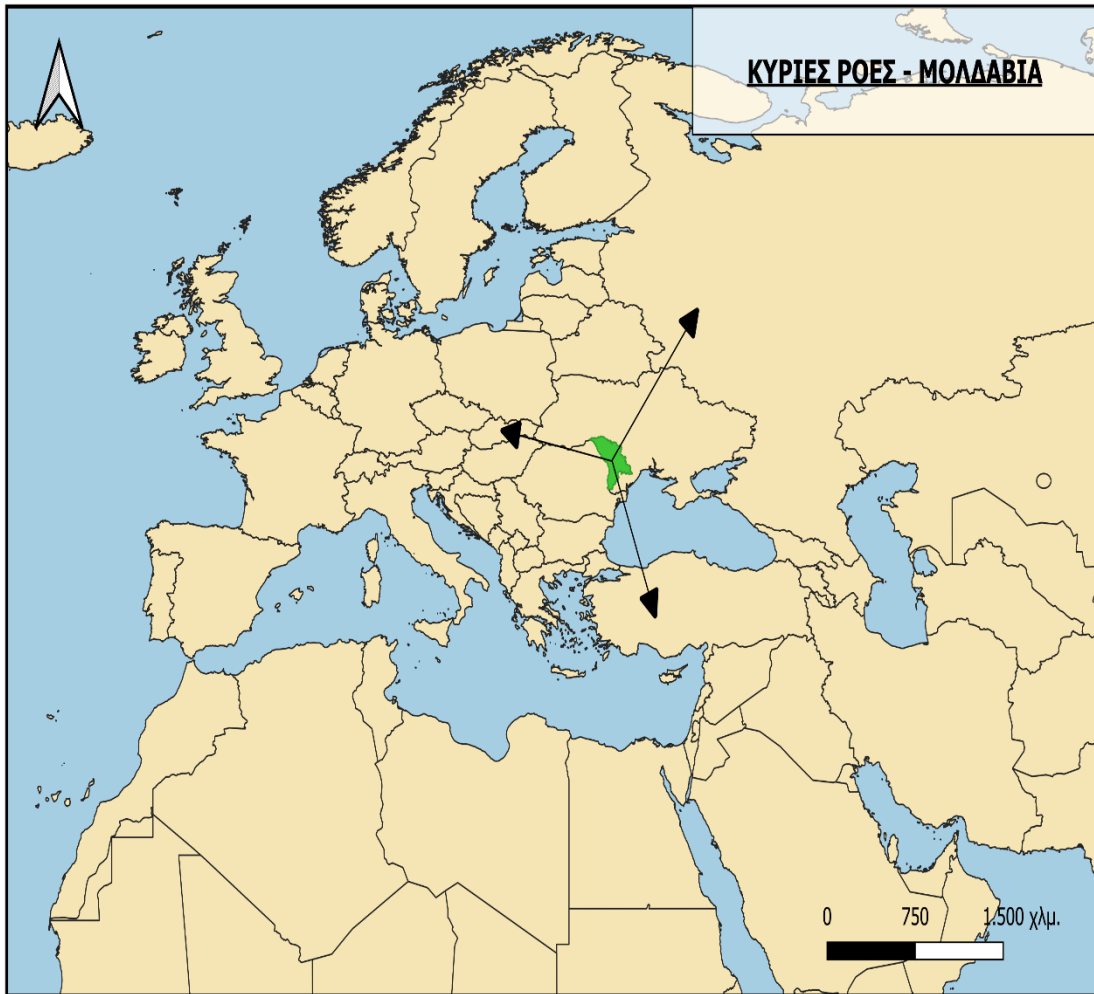
ΠΑΤΣΙΔΗ ΣΟΦΙΑ 2023

2. Χάρτης απεικόνισης κυριών ροών εμπορίας ανθρώπων από την Ουκρανία.

ΠΑΤΣΙΔΗ ΣΟΦΙΑ 2023

3. Χάρτης απεικόνισης κυριών ροών εμπορίας ανθρώπων από την Δημοκρατία της Μολδαβίας.

ΠΑΤΣΙΔΗ ΣΟΦΙΑ 2023

4. Χάρτης απεικόνισης κυριών ροών εμπορίας ανθρώπων από την Ρουμανία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) ΕΛΛΗΝΙΚΗ:

- Γκίβαλος, Μ. Α. (2005). *Επιστημονική, Γνώση και Μέθοδος* (Β' Αναθεωρημένη εκδ.). Νήσος.
- Δίκτυο, Α. (n.d.). *Δίκτυο Αριάδνη κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, Καταπολεμώντας την Εμπορία Ανθρώπων, Προβλήματα και Προοπτικές*. Αθήνα: Αντ. Ν. Σακκουλά.
- Δωματιώτη, Μ. Ξ. (2018). *ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ. ΛΕΙΜΩΝ*.
- Κυριαζή, Τ. (2010). *Εμπορία Ανθρώπων, Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μάζης, Ι. Θ. (2002). *Γεωπολιτική η Θεωρία και η Πράξη*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Μάζης, Ι. Θ. (2012). *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής Το νεοθετικιστικό πλαίσιο*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Μάζης, Ι. Θ., Τρούλης, Μ., & Δωματιώτη, Ξ. (2019). *Νεορεαλιστική Προσέγγιση Θεωρίας Διεθνών Σχέσεων και Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, Συγκλίσεις και Αποκλίσεις*. Λειμών.
- Μίχα, Ε. (2015). *Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση της Εμπορίας ανθρώπων*.
- Ντόκα, Α. (n.d.). *Φιλοσοφικό Λεξικό*. Αθήνα: Νέα Βιβλιοθήκη Φέξη.
- Ποθουλάκη, Α. (2019). *Trafficking Εσωτερικές "Πορείες" σε Εκτός Νόμου "Διαδρομές"- Ηθικές, νομικές και ψυχολογικές πορεκτάσεις*. Αθήνα: Πεδίο.
- Ρούκουνας, Ε. (2019). *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο* (3η Έκδοση εκδ.). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
- Σίσσυ, Κ., Παπαντωνίου, Ε., & Χρυσομάλλης, Χ. (2019). *Trafficking & Smuggling Από τον Ορισμό στην Πράξη*. Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking. Ανάκτηση Φεβρουάριος 20, 2023, από https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/Trafficking_and_smuggling.pdf
- Συκιώτη, Α. Π. (2003). *Εμπορία ανθρώπων στα Βαλκάνια*. Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σακκουλά.

Β) ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ:

- Ayushman, B. (2022). Trafficking Borders. *ELSEVIER- Political Geograpy*(Political Geograpy 95(2022)102598), σ. 10. Ανάκτηση από <https://www.sciencedirect.com/journal/political-geography>

- Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (n.d.). *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Brzezinski, Z. (n.d.). *Η Μεγάλη Σκακίερα, η Αμερικανική Υπεροχή και οι Γεωστρατηγικές της Επιταγές*. (Α. Ελένη, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη.
- Cockbain, E., Browsers, K., & Hutt, O. (2022). Examining the geographyp of humna trafficking: Methodological challenges in mapping trafficking's complexities and connectivities. *ELSEVIER(Applied Geography 139 (2022) 102643)*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2022, από <https://www.sciencedirect.com/journal/applied-geography>
- Domatioti, X. M. (2020). *Systemic Geopolitical Analysis approach of the Geo-strategic competition in the Arctic Circle*. Leimon.
- Dougherty, J. E., & Pfaltzgraff, R. L. (2001). *Contending Theories of International Relations- A Comprehensive Survey (Fifth Edition εκδ.)*. Longman.
- Elman, C., & Elman, M.-F. (2003). *Progress in International Relations Theory- Appraising the Field*. BCSIA Studies in International Security, MIT Press Cambridge, Massachusetts/ London, England.
- Ferguson, Y. ., & Mansbach, R. W. (2009). *Η Αναζήτηση της Ουτοπίας, Θεωρία και Διεθνής Πολιτική*. (Π. Γ. Κριμπάς, Μεταφρ.) Αθήνα: Παπαζήση.
- Fernand Braudel. (2010). *Γραμματική των Πολιτισμών (7η Ανατύπωση εκδ.)*. (Α. Αλεξάκης, Μεταφρ.) Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.
- Friman, H. R., & Reich, S. (2007). *Human Trafficking, Human Security and the Balkans*. University of Pittsburgh Press.
- Gomien, D., Harris, D., & Zwaak, L. (n.d.). *Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης: Δίκαιο και Πρακτική*. (Ε. Τσατσαρέλη, Μεταφρ.) Εκδόσεις Παπαζήση.
- Kelly, P. (2019). Rescuing Classical Geopolitics source: Geopolitics. *Vol 11, No.1 (2019)*, σσ. 41-58. Ανάκτηση January 2023, από <https://www.jstor.org/stable/26805979>
- Machiavelli, N. (n.d.). *Ο Ηγεμόνας*. (Μ. Θ. Καραγιαννόπουλος, Μεταφρ.) Εκδόσεις ΟΞΥ-Επίλεκτα.
- Mearsheimer, J. J. (2010). *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων*. (Κ. Κωνσταντίνος, Μεταφρ.) Ποιότητα.
- Sen, A. K. (2022, June 7). *Russia's War Has Created a Human Trafficking Crisis, Says U.N. Envoy*. Ανάκτηση Ιούλιος 27, 2022, από United States Institute of Peace: <https://www.usip.org/publications/2022/06/russias-war-has-created-human-trafficking-crisis-says-un-envoy>
- Spykman, N. J. (2004). *Η Γεωγραφία της Ειρήνης*. (Παναγιώτης Ι. Κελάνδριας, Μεταφρ.) Αθήνα: Παπαζήση.
- Waltz, N. K. (2011). *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*. (Κ. Κωνσταντίνος, Μεταφρ.) Ποιότητα.

- Wight, M. (n.d.). *Διεθνείς Θεωρία, Τα Τρία Πεύματα Σκέψης*, (Γ' Έκδοση εκδ.). (Μ. : Στρούκου, Μεταφρ.) Εκδόσεις Ποιότητα- Leicester Universitz Press.
- Wolchik, S. L., & Curry., J. L. (2008). *Central and East European politics : From communism to democracy*. Lanham : Rowman & Littlefield Publishers.
- Wolczuk, K., & Dragneva, R. (2022, August 24). *Chatham House*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 10, 2023, από Russia's longstanding problem with Ukraine's borders: <https://www.chathamhouse.org/2022/08/russias-longstanding-problem-ukraines-borders>

ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ

Γ) ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ:

- United Nations- Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and The Protocols Thereto.*, (σ. 92). New York.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *United Nations Office on Drugs and Crime- Vienna- Global Report on Trafficking in Persons 2022*. New York. Ανάκτηση Ιανουάριος 10, 2023, από https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2022/GLOTiP_2022_web.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (May 2022). *Exploitation and Abuse: The Scale and Scope of Human Trafficking in South Eastern Europe*. Ανάκτηση Ιανουάριος 2023, από https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2022/May/exploitation-and-abuse_-the-scale-and-scope-of-human-trafficking-in-south-eastern-europe.html
- United Nations-Human Rights Officer of the High Commissioner. (1949). *General Assembly resolution 317 (IV)*. Ανάκτηση Μάιος 5, 2022, από <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-suppression-traffic-persons-and-exploitation>
- Document Retrieval. (2014). *United Nations Peacemaker*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 10, 2023, από <https://peacemaker.un.org/UA-ceasefire-2014>
- States, Regional groups of Member. (n.d.). *United Nations*. Ανάκτηση Απρίλιος 4, 2022, από <https://www.un.org/dgacm/en/content/regional-groups>

- Δ) ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ:** Ayushman, B. (2022). Trafficking Borders. *ELSEVIER- Political Geograpy*(Political Geography 95(2022)102598), σ. 10. Ανάκτηση από <https://www.sciencedirect.com/journal/political-geography>
- Baylis, J., Smith, S., & Owens, P. (χ.χ.). *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής Μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Brzezinski, Z. (χ.χ.). *Η Μεγάλη Σκακίερα, η Αμερικανική Υπεροχή και οι Γεωστρατηγικές της Επιταγές*. (Α. Ελένη, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη.
- Case Lacatus v. Switzerland, 14065/15 (European Court of Human Rights January 19, 2021). Ανάκτηση Σεπτέμβριος 25, 2022, από [file:///C:/Users/Sofak/Downloads/Judgment%20Lacatus%20v.%20Switzerland%20-%20sanction%20imposed%20for%20begging%20on%20the%20public%20highway%20violated%20the%20Convention%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Sofak/Downloads/Judgment%20Lacatus%20v.%20Switzerland%20-%20sanction%20imposed%20for%20begging%20on%20the%20public%20highway%20violated%20the%20Convention%20(3).pdf)
- Case of C.V. and V. v. France, 67724/09 (October 11, 2012). Ανάκτηση Σεπτέμβριος 25, 2022, από <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%2267724/09%22,%22itemid%22:%22001-114032%22>}}
- Case of Chowdury and the Others v. Greece, 21884/15 (March 17, 2017). Ανάκτηση Σεπτέμβριος 25, 2022, από <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-172701%22>}}
- Case of Rantsev v. Cyprus and Russia, Application no. 25965/04 (European Court of Human Rights January 7, 2010). Ανάκτηση Σεπτέμβριος 25, 2022, από <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-96549%22>}}
- Cockbain, E., Browsers, K., & Hutt, O. (2022). Examining the geograpy of humna trafficking: Methodological challenges in mapping trafficking's complexities and connectivities. *ELSEVIER*(Applied Geography 139 (2022) 102643). Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2022, από <https://www.sciencedirect.com/journal/applied-geography>
- Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2017)19. (2017). *Report Subminted by Moldova- Second Evaluation Round*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2022, από <https://rm.coe.int/cp-2017-19-rr2-md-a-en/1680726c09>
- Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings- CP(2020)07. (2020). *Report submitted by the authorities of Ukraine*. Ανάκτηση από <https://rm.coe.int/cp-2020-07-ukraine/16809eb4f6>
- Council of Europe. (2023). *Council of Europe-Member States*. Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από <https://www.coe.int/el/web/about-us/our-member-states>
- Council of Europe- Action Against Trafficking in Human Beings- Country Monitoring- Romania. (2023). *Country Monitoring- Romania*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 29, 2022, από <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/romania>
- Council of Europe- Action against Trafficking in Human Beings- Republic of Moldova. (2023). *Action against Trafficking in Human Beings- Republic of Moldova*. Ανάκτηση

- Δεκέμβριος 10, 2023, από <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/republic-of-moldova>
- Council of Europe- Action against Trafficking in Human Beings- Ukraine. (2023). *Country Monitoring- Ukraine*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2023, από <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/ukraine>
- Council of Europe- GRETA. (2022, Μάιος 30). *Action against Trafficking in Human Beings- Monitoring Mechanism* . Ανάκτηση από <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta>
- Council of Europe-Action against Trafficking in Human Beings- About the Convention. (2023). *Action against Trafficking in Human Beings- About the Convention*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 25, 2022, από <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention>
- Council of Europe. (2023). Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από Human rights, Democracy, Rule of Law: <https://www.coe.int/en/web/about-us/values>
- Council of Europe. (2023). *Council of Europe-The Convention in 1950*. Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από <https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention/the-convention-in-1950>
- GRETA-Evaluation Report of Romania - GRETA(2021)09. (2021). *Third evaluation round- Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 29, 2022, από <https://rm.coe.int/evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe-conve/1680a2b0f8>
- Document Retrieval. (2014). *United Nations Peacemaker*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 10, 2023, από <https://peacemaker.un.org/UA-ceasefire-2014>
- Domatioti, X. M. (2020). *Systemic Geopolitical Analysis approach of the Geo-strategic competition in the Arctic Circle*. Leimon.
- Dougherty, J. E., & Pfaltzgraff, R. L. (2001). *Contending Theories of International Relations- A Comprehensive Survey* (Fifth Edition εκδ.). Longman.
- Elman, C., & Elman, M.-F. (2003). *Progress in International Relations Theory- Appraising the Field* . BCSIA Studies in International Security, MIT Press Cambridge, Massachusetts/ London, England.
- European Court of Human Rights. (2023). Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=court&c=>
- EUROPOL- Europol Operations Directorate. (2020). *The challenges of countering human trafficking in the digital era*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 2, 2023, από https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/the_challenges_of_countering_human_trafficking_in_the_digital_era.pdf
- Ferguson, Y. ., & Mansbach, R. W. (2009). *Η Αναζήτηση της Ουτοπίας, Θεωρία και Διεθνής Πολιτική*. (Π. Γ. Κριμπάς, Μεταφρ.) Αθήνα: Παπαζήση.
- Fernand Braudel. (2010). *Γραμματική των Πολιτισμών* (7η Ανατύπωση εκδ.). (Α. Αλεξάκης, Μεταφρ.) Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.

- Friman, H. R., & Reich, S. (2007). *Human Trafficking, Human Security and the Balkans*. University of Pittsburgh Press.
- General Assembly Resolution, 5. (2000, Νοέμβριος). *United Nations*. Ανάκτηση Απρίλιος 04, 2022, από <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons>
- Gomien, D., Harris, D., & Zwaak, L. (χ.χ.). *Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης: Δίκαιο και Πρακτική*. (Ε. Τσατσαρέλη, Μεταφρ.) Εκδόσεις Παπαζήση.
- GRETA- Evaluation Report of Republic of Moldova - GRETA(2020)11. (2020). *Third evaluation round- Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2022, από <https://rm.coe.int/greta-2020-11-fgr-md-en/1680a09538>
- GRETA- Evaluation Report of Romania - GRETA(2016)20. (2016). *Report concerning the implementation- Second Evaluation Round*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 29, 2022, από <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a99b1>
- GRETA- Group of Experts on Actions Against Trafficking in Human Beings- GRETA(2018)20. (2018). *Report Concerning the Implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Ukraine- Second Evaluation Round*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2022, από <https://rm.coe.int/greta-2018-20-fgr-ukr-en/16808f0b82>
- Handbook on European Law. (χ.χ.). *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 25, 2022, από https://publications.europa.eu/resource/cellar/f5e4f4b6-8e87-11e5-b8b7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_2
- Kelly, P. (2019). *Rescuing Classical Geopolitics source: Geopolitics. Vol 11, No.1 (2019)*, σσ. 41-58. Ανάκτηση January 2023, από <https://www.jstor.org/stable/26805979>
- Machiavelli, N. (χ.χ.). *Ο Ηγεμόνας*. (Μ. Θ. Καραγιαννόπουλος, Μεταφρ.) Εκδόσεις ΟΞΥ-Επίλεκτα.
- Mearsheimer, J. J. (2010). *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων*. (Κ. Κωνσταντίνος, Μεταφρ.) Ποιότητα.
- OSCE-ODIHR. (2018). *Κατευθυντήριες Αρχές για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κατά την Επιστροφή των Παράνομων Διακινηθέντων Ατόμων*. Γραφείο του ΟΑΣΕ για Δημοκρατικούς Θεσμούς και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Ανάκτηση Ιανουάριος 2023, από https://www.osce.org/files/ODIHR_Return_guide_Greek-web1.pdf
- Petrunov, G. (2014, May). *Human Trafficking in Eastern Europe: The Case of Bulgaria*. (I. Sage Publications, Επιμ.) *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, σσ. 162-182. Ανάκτηση από <https://www.jstor.org/stable/24541780>
- Ratzel, F. (χ.χ.). *Ο Ζωτικό Χώρος (Der Lebensraum)*. (Προσκήνιο Άγγελος Σιδεράτος, Επιμ., & Μ. Μακρή, Μεταφρ.)

- Schengen Area. (χ.χ.). *European Commission- Migration and Home Affairs*. Ανάκτηση από https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_en
- Sen, A. K. (2022, June 7). *Russia's War Has Created a Human Trafficking Crisis, Says U.N. Envoy*. Ανάκτηση Ιούλιος 27, 2022, από United States Institute of Peace: <https://www.usip.org/publications/2022/06/russias-war-has-created-human-trafficking-crisis-says-un-envoy>
- Spykman, N. J. (2004). *Η Γεωγραφία της Ειρήνης*. (Παναγιώτης Ι. Κελάνδριας, Μεταφρ.) Αθήνα: Παπαζήση.
- States, Regional groups of Member. (χ.χ.). *United Nations*. Ανάκτηση Απρίλιος 4, 2022, από <https://www.un.org/dgacm/en/content/regional-groups>
- The World Factbook. (2023). *CIA Gov.- Ukraine*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 29, 2022, από <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ukraine/summaries>
- The World Factbook. (2023). *CIA. Gov- Moldova*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 29, 2022, από <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/moldova/summaries>
- The World Factbook. (2023). *CIA. Gov- Romania*. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 29, 2022, από <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/romania/summaries>
- United Nations - Treaty Collection. (1933). CHAPTER VII- 5. International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age., vol. 150, σ. 431. Ανάκτηση Μάρτιος 4, 2023, από https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-5&chapter=7&clang=_en
- United Nations- General Assembly- A/RES/54/263. (2000). 54/263. Optional protocols to the Convention on the Rights of the Child on the., (σ. 14). Ανάκτηση Ιανουάριος 2023, από <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/625/67/PDF/N0062567.pdf?OpenElement>
- United Nations- Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and The Protocols Thereto.*, (σ. 92). New York.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *United Nations Office on Drugs and Crime- Vienna- Global Report on Trafficking in Persons 2022*. New York. Ανάκτηση Ιανουάριος 10, 2023, από https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2022/GLOTiP_2022_web.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime. (May 2022). *Exploitation and Abuse: The Scale and Scope of Human Trafficking in South Eastern Europe*. Ανάκτηση Ιανουάριος 2023, από https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2022/May/exploitation-and-abuse_-the-scale-and-scope-of-human-trafficking-in-south-eastern-europe.html
- United Nations Treaty Collection. (1921). CHAPTER VII 3. International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children., (σ. 24). Ανάκτηση Μάρτιος 4, 2023, από https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-3&chapter=7&clang=_en

- United Nations-Human Rights Officer of the High Commissioner. (1949). *General Assembly resolution 317 (IV)*. Ανάκτηση Μάιος 5, 2022, από <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-suppression-traffic-persons-and-exploitation>
- United Nations Treaty Collection. (1949). 7.9 International Convention for the Suppression. *United Nations- Treaty Collection*, (σ. 16). New York. Ανάκτηση Μάιος 30, 2022, από https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-9&chapter=7&clang=_en
- Waltz, N. K. (2011). *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*. (Κ. Κωνσταντίνος, Μεταφρ.) Ποιότητα.
- Wight, M. (χ.χ.). *Διεθνείς Θεωρία, Τα Τρία Ρεύματα Σκέψης*, (Γ' Έκδοση εκδ.). (Μ. .: Στρούκου, Μεταφρ.) Εκδόσεις Ποιότητα- Leicester Universitz Press.
- Wolchik, S. L., & Curry., J. L. (2008). *Central and East European politics : From communism to democracy*. Lanham : Rowman & Littlefield Publishers.
- Wolczuk, K., & Dragneva, R. (2022, August 24). *Cathamhouse*. Ανάκτηση Φεβρουάριος 10, 2023, από Russia's longstanding problem with Ukraine's borders: <https://www.chathamhouse.org/2022/08/russias-longstanding-problem-ukraines-borders>
- Γκίβαλος, Μ. Α. (2005). *Επιστημονική, Γνώση και Μέθοδος* (Β' Αναθεωρημένη εκδ.). Νήσος.
- Δίκτυο, Α. (χ.χ.). *Δίκτυο Αριάδνη κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, Καταπολεμώντας την Εμπορία Ανθρώπων , Προβλήματα και Προοπτικές*. Αθήνα: Αντ. Ν. Σακκουλα.
- Δωματιώτη, Μ. Ξ. (2018). *ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ. ΛΕΙΜΩΝ*.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή- Ανακοίνωση Επιτροπής. (2021). *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς την Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο , την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών*. COM(2021) 171 final, Βρυξέλλες. Ανάκτηση Ιανουάριος 10, 2023, από file:///C:/Users/Sofak/OneDrive/%CE%A5%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%82/Diorthwseis%20ka.%20Micha/CELEX_52021DC0171_EL_TXT.pdf
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. (2023). Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από https://www.echr.coe.int/documents/convention_ell.pdf
- Κυριαζή, Τ. (2010). *Εμπορία Ανθρώπων, Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μάζης, Ι. Θ. (2002). *Γεωπολιτική η Θεωρία και η Πράξη*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Μάζης, Ι. Θ. (2012). *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής Το νεοθετικιστικό πλαίσιο,.* Αθήνα: Παπαζήση.
- Μάζης, Ι. Θ., Τρούλης, Μ., & Δωματιώτη, Ξ. (2019). *Νεορεαλιστική Προσέγγιση Θεωρίας Διεθνών Σχέσεων και Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, Συγκλίσεις και Αποκλίσεις*. Λειμών.
- Μίχα, Ε. (2015). *Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση της Εμπορίας ανθρώπων*.

- Ντόκα, Α. (χ.χ.). *Φιλοσοφικό Λεξικό*. Αθήνα: Νέα Βιβλιοθήκη Φέξη.
- Ποθουλάκη, Α. (2019). *Trafficking Εσωτερικές "Πορείες" σε Εκτός Νόμου "Διαδρομές"- Ηθικές, νομικές και ψυχολογικές πορεκτάσεις*. Αθήνα: Πεδίο.
- Ρούκουνας, Ε. (2019). *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο* (3η Έκδοση εκδ.). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
- Σίσσυ, Κ., Παπαντωνίου, Ε., & Χρυσομάλλης, Χ. (2019). *Trafficking & Smuggling Από τον Ορισμό στην Πράξη*. Γραφείο Μελέτης και Αντιμετώπισης Trafficking. Ανάκτηση Φεβρουάριος 20, 2023, από https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/Trafficking_and_smuggling.pdf
- Συκιώτη, Α. Π. (2003). *Εμπορία ανθρώπων στα Βαλκάνια*. Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σακκουλά.
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης. (2013). *Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων- Μηχανισμός Εποπτείας*. Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από <https://rm.coe.int/16805d58bd>

Ε) ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ:

- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. (2023). Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από https://www.echr.coe.int/documents/convention_ell.pdf
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης. (2013). *Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων- Μηχανισμός Εποπτείας*. Ανάκτηση Ιανουάριος 3, 2023, από <https://rm.coe.int/16805d58bd>
- United Nations Treaty Collection. (1921). CHAPTER VII 3. International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children., (σ. 24). Ανάκτηση Μάρτιος 4, 2023, από https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-3&chapter=7&clang=_en
- United Nations Treaty Collection. (1949). 7.9 International Convention for the Suppression. *United Nations- Treaty Collection*, (σ. 16). New York. Ανάκτηση Μάιος 30, 2022, από https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-9&chapter=7&clang=_en
- United Nations - Treaty Collection. (1933). CHAPTER VII- 5. International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age., *vol. 150*, σ. 431. Ανάκτηση Μάρτιος 4, 2023, από https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VII-5&chapter=7&clang=_en
- United Nations- General Assembly- A/RES/54/263. (2000). 54/263. Optional protocols to the Convention on the Rights of the Child on the., (σ. 14). Ανάκτηση Ιανουάριος 2023, από <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/625/67/PDF/N0062567.pdf?OpenElement>

General Assembly Resolution, 5. (2000, Νοέμβριος). *United Nations*. Ανάκτηση
Απρίλιος 04, 2022, από [https://www.ohchr.org/en/instruments-
mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-
persons](https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons)

ΣΤ) ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔ:

Case Lacatus v. Switzerland, 14065/15 (European Court of Human Rights January 19, 2021). Ανάκτηση 2 Απριλίου, 2023, από <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-207377>

Case of C.N. and V. v. France, 67724/09 (October 11, 2012). Ανάκτηση 2 Απριλίου 2023 από <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114032>

Case of Chowdury and the Others v. Greece, 21884/15 (March 17, 2017). Ανάκτηση 2 Απριλίου 2023, από <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172701>

Case of Rantsev v. Cyprus and Russia, Application no. 25965/04 (European Court of Human Rights January 7, 2010). Ανάκτηση 2 Απριλίου 2023, από <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96549>